

Remissammanställning för

Städtjänster

Generation 3

2016-11-09

Nordisk Miljömärkning

Svanmärkta Städtjänster - Remissammanställning

076/Generation 3, 2016-11-09

1	Sammanfattning	1
2	Om remissen	3
2.1	Vilka är de stora förändringarna i denna revidering?	3
3	Sammanställning av inkomna svar	3
4	Kommentarer till kriterierna, i detalj	6
4.1	Generella kommentarer	7
4.2	Produktgruppsavgränsning	11
4.2.1	Vad kan Svanemärkas? / What can carry the Nordic Ecolabel?	11
4.2.2	Vad krävs för att bli svanenmärkt? / What is required?	14
4.3	Kommentarer till de individuella kraven	14
4.3.1	Generelle krav til søkeren / General requirements of the applicant	14
4.3.2	Krav til kjemikalier / Requirements concerning chemicals	21
4.3.3	Krav til transport / Transport requirements	32
4.3.4	Krav til avfall/ Waste requirement	36
4.3.5	Bruk av miljømerkede produkter og tjenester / Use of ecolabelled products and services	37
4.3.6	Poengsammenstilling / Calculation of points	39
4.3.7	Kvalitet / Quality	40
4.3.8	Etikk/arbeidsmiljø og miljø/kvalitetsledelse / Ethics/working environment and environmental/quality management	40
4.3.9	Bilagorna	42
5	Diskussion och slutsatser	42

1 Sammanfattning

Mellan den 1 mars och den 2 maj 2016 var förslaget till nya kriterier för Svanenmärkning av Städtjänster, generation 3, på remiss. Remissförslaget, som sändes ut till sammanlagt 436 intressenter, innehöll följande föreslagna ändringar:

- Produktgruppen er utvidet slik at også vindusvask kan inngå.
- Vi har justert avgrensningen for spesialrengjøring, slik at bruk av desinfeksjonsmidler regnes som spesialrengjøring, og dermed ikke er en del av Svanemerket rengjøring.
- Det er nå innført egne krav til underleverandører som ikke er Svanemerket, samt krav om at de maksimalt kan utgjøre 10% av søkerens omsetning av renhold.
- For rengjorte kvadratmeter er sjablongverdien justert og det fremgår tydeligere at tilsyn medregnes.
- Kjemikalieforbrukets øvre grense er skjerpet fra 640 til 300 microliter/m².
- Krav til andelen av miljømerket kjemi er skjerpet fra 50 til 90 %. Vær oppmerksom på at i 2017 vil det ikke lenger være mulig å svanemerke polish og polishfjerner.

Remissen genererade 41 remissvar varav de flesta lämnade skriftliga kommentarer till ett eller flera krav i förslaget. Flest remissvar hade Sverige följt av Norge, Danmark, Finland och Island. För majoriteten av de krav som har kommenterats av flera intressenter har kommentarerna varit likartade. I några enstaka fall har remisskommentarerna varit motstridiga, exempelvis gällande inkludering av fönsterputs i produktgruppsdefinitionen. Sammantaget visar inte remisskommentarerna på några starka nationella skillnader. Gällande krav på andelen icke Svanenmärkta underleverantörer urskiljer sig de danska remissvaren genom att vara fler till antalet samt skrivna med större eftertryck. Innehållet stöttas dock av svaren från de övriga länderna.

De områden och krav i förslaget till nya kriterier för Svanenmärkta städtjänster som kommenterades mest var följande:

- Både glädje och skepsis över utvidgningen av produktgruppsdefinitionen med fönsterputs.
- Licensinnehavare är generellt positiva till skärpta krav på underleverantörer men uttrycker oro för att andelen rengöring som sker hos icke Svanenmärkta underleverantörer inte får överstiga 10 % av omsättningen.
- Glädje över att schablonvärdet för antalet städade kvadratmeter har justerats.

- Många licensinnehavare menar att minskningen från 640 till 300 mikroliter kemikalier/m² är för drastisk och önskar en mjukare övergång.
- Många kritiska reaktioner, flera av dem kraftfulla, på höjningen av andelen miljömärkta kemikalier till 90 %.
- Undantaget på 25 mikroliter från beräkningen av andelen miljömärkta kemikalier uppfattas som krångligt.
- Miljömyndigheter i flera av de nordiska länderna uttrycker en önskan om att Nordisk Miljömärkning i ännu högre grad ska driva utvecklingen mot ”fluorfria” golvvårdsmedel.
- Oro för kravet på andelen bilar med Euro5b eller högre då detta kan innebära att stora delar av en fordonspark behöver bytas ut.

Under remissperioden har Nordisk Miljömärkning arrangerat remissmöten samt webinar i Finland, Norge och Sverige med inbjudna licensinnehavare och andra intressenter från branschen. Den sammantagna processen har bidragit med viktiga inspel till den slutliga kvaliteten på kriterierna.

De viktigaste ändringarna som remissen och den efterföljande processen har gett upphov till är följande:

- Kravet till underleverantörer skiljer mellan de två olika typerna av underleverantörer; dels de som levererar hela tjänsten (arbetskraft, kemikalier osv.), dels de som endast erbjuder arbetskraft.
- Kemikalieförbrukningens övre gräns är höjd från 300 mikroliter/m² till 400 mikroliter/m². Poängnivåerna i tillhörande poängkrav är anpassade efter det nya övre gränsvärdet.
- Kravet om andelen miljömärkta kemikalier är ändrat enligt följande:
 1. Andelen miljömärkta kemikalier är sänkt till 80 %.
 2. Undantaget som sa att 25 mikroliter icke miljömärkta kemikalier per m² kan räknas bort är borttaget. Istället är verksamheter som förbrukar mindre än 25 mikroliter kemikalier/m² rengjord yta undantagna från kravet (samt tillhörande poängkrav).
 3. Golvvårdsmedel (grunnpolish, gulvpolish og gulvvoks) undantas kravet.
- Transportkravet är ändrat till att nyinköpta och nyleasade fordon ska tillfredsställa senaste gällande euronorm (euroklass) vid inköpstillfället.

2 Om remissen

Den 1 mars 2016 skickade Nordisk Miljömärkning ut förslaget till reviderade kriterier för städtjänster på remiss. Den sista dagen för att lämna remissvar var den 2 maj 2016. De viktigaste förändringarna i förslaget till reviderade kriterier kommunicerades tydligt på hemsidan samt i ett remissbrev som följde med mejlutsicket, se avsnitt 2.1.

Under remissperioden har Nordisk Miljömärkning genomfört remissmöten samt webinar i Finland, Norge och Sverige med inbjudna licensinnehavare och andra intressenter från branschen. Nordisk Miljömärkning vill tacka för det engagemang som har varit kring förslaget till nya kriterier och specifikt rikta ett varmt tack till alla som har lämnat remissvar.

2.1 Vilka är de stora förändringarna i denna revidering?

De viktigaste föreslagna ändringarna var:

- Produktgruppen er utvidet slik at også vindusvask kan inngå.
- Vi har justert avgrensningen for spesialrengjøring, slik at bruk av desinfeksjonsmidler regnes som spesialrengjøring, og dermed ikke er en del av Svanemerket rengjøring.
- Det er nå innført egne krav til underleverandører som ikke er Svanemerket, samt krav om at de maksimalt kan utgjøre 10% av søkerens omsetning av renhold.
- For rengjorte kvadratmeter er sjablongverdien justert og det fremgår tydeligere at tilsyn medregnes.
- Kjemikalieforbrukets øvre grense er skjerpet fra 640 til 300 microliter/m².
- Krav til andelen av miljømerket kjemi er skjerpet fra 50 til 90 %. Vær oppmerksom på at i 2017 vil det ikke lenger være mulig å svanemerke polish og polishfjerner.

3 Sammanställning av inkomna svar

Remissen skickades ut till totalt 436 företag/organisationer/personer med följande resultat presenterat totalt och landsvis. I denna sammanställning är alla kommentarer insamlade och besvarade av Nordisk Miljömärkning. Syftet är, förutom att samla in alla kommentarer, att visa hur externa synpunkter har påverkat kraven.

Tabell 1: Sammanställning av svaren. Kolumnerna visar: A. Bara kommentarer, B. Stöder förslaget, C. Stödjer förslaget med kommentarer, D. Avstår från yttrande och E. Förkastar förslaget med motivering.

Land	A. Bara kommentarer	B. Stödjer förslaget	C. Stödjer förslaget med kommentarer	D. Avstår från yttrande	E. Förkastar förslaget med motivering	Totalt
Danmark	2	0	2	2	2	8
Finland	0	0	1	4	2	7
Island	1	0	0	0	0	1
Norge	8	0	1	0	1	10
Sverige	12	0	1	2	0	15
Totalt	23	0	5	8	5	41

Tabell 2: Danska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer	B. Stödjer förslaget	C. Stödjer förslaget med kommentarer	D. Avstår från yttrande	E. Förkastar förslaget med motivering
Alliance+ Danmark			X		
Dansk Arbejdsgiverforening				X	
Danske Service			X		
Forbrugerombudsmanden				X	
Lauren					X
Miljøstyrelsen	X				
MJ Service	X				
Rengøringsservice Danmark					X
Σ Danska svar:	2	0	2	2	2

Tabell 3: Finska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer	B. Stödjer förslaget	C. Stödjer förslaget med kommentarer	D. Avstår från yttrande	E. Förkastar förslaget med motivering
Aktiivivesi Suomi, Tersano Finland					X
Arbets- och näringsministeriet				X	
Coor Service Management				X	
Finlands Kommunförbund				X	
Konkurrens- och konsumentverket				X	
Lassila & Tikanoja Oyj					X
Contact Service Union United PAM			X		
Σ Finska svar:	0	0	1	4	2

Tabell 4: Isländska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer	B. Stödjer förslaget	C. Stödjer förslaget med kommentarer	D. Avstår från yttrande	E. Förkastar förslaget med motivering
Hreint ehf	X				
Σ Isländska svar:	1	0	0	0	0

Tabell 5: Norska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer	B. Stödjer förslaget	C. Stödjer förslaget med kommentarer	D. Avstår från yttrande	E. Förkastar förslaget med motivering
AB Solutions	X				
Alliance+ Norge			X		
Anker Renhold AS					X
Elite	X				
ISS Norge	X				
Kraft Drift	X				
Lilleborg	X				
Miljødirektoratet	X				
Total-partner	X				
Trygg-gruppen	X				
Σ Norska svar:	8	0	1	0	1

Tabell 6: Svenska remissvar.

Remiss-instans	A. Bara kommentarer	B. Stödjer förslaget	C. Stödjer förslaget med kommentarer	D. Avstår från yttrande	E. Förkastar förslaget med motivering
Avet AG	X				
Coor	X				
Energimyndigheten				X	
Folkhälsomyndigheten	X				
IIH – Branschföreningen för Industriell och Institutionell Hygien	X				
Inspira och Västmanland städ och flytt	X				
ISS Sverige	X				
Kommerskollegium	X				
Lunds universitet	X				
Norrlands miljövård	X				
Riksbyggen			X		
Samhall	X				
Svenskt Vatten	X				
Sveriges kommuner och landsting				X	
Örebro universitet	X				
Σ Svenska svar:	12	0	1	2	0

4 Kommentarer till kriterierna, i detalj

I det här avsnittet har samtliga remissvar samlats och grupperats efter vilket krav i remissutkastet till kriterierna som de avser. Vissa remissinstanser har kommenterat flera områden i förslaget. Svaren är då uppdelade per krav. Nordisk Miljömärkning har besvarat samtliga remisskommentarer och i de fall då flera instanser har kommenterat på samma tema har ett gemensamt svar författats.

De flesta kommentarena i remissen har gällt följande krav och områden:

- Både glädje och skepsis över utvidgningen av produktgruppsdefinitionen med fönsterputs.
- Glädje över att desinfektion betraktas som specialrengöring, både hos licensinnehavare och hos branschorganisationer.
- Licensinnehavare är generellt positiva till skärpta krav på underleverantörer men uttrycker oro för att andelen rengöring som sker hos icke Svanenmärkta underleverantörer inte får överstiga 10 % av omsättningen.
- En tydligare definition av vad som menas med underleverantörer samt ”vikarbyråer” efterfrågas.
- Glädje över att schablonvärdet för antalet städade kvadratmeter har justerats. Det nya värdet överensstämmer bättre med verkligheten, då det används fler maskiner i branschen idag.
- Många licensinnehavare menar att minskningen från 640 till 300 mikroliter kemikalier/m² är för drastisk och önskar en mjukare övergång.
- Många kritiska reaktioner, flera av dem kraftfulla, på höjningen av andelen miljömärkta kemikalier till 90 %. I ljuset av att Svanenmärkning av golvvårdsmedel inte längre kommer att vara möjlig från juli 2017 anses detta krav vara alldeles för högt satt. Flera licensinnehavare förklarar att de inte kommer att klara detta krav och flaggar för att Nordisk Miljömärkning kommer att förlora licensinnehavare.
- Undantaget på 25 mikroliter från beräkningen av andelen miljömärkta kemikalier uppfattas som krångligt.
- Miljömyndigheter i flera av de nordiska länderna uttrycker en önskan om att Nordisk Miljömärkning i ännu högre grad ska driva utvecklingen mot ”fluorfria” golvvårdsmedel.
- Oro för kravet på andelen bilar med Euro5b eller högre. Euro5 gäller bilar från 2012 vilket betyder att en Svanenmärkt städtjänst inte kan ha bilar som är äldre än fyra år (bortsett från 5 %). Detta kan vara förknippat med höga

kostnader och miljönyttan med att byta ut stora delar av en fordonspark ifrågasätts.

- Poängen för inköp av Svanenmärkt tvättertjänst anses vara för många och utgöra för stor del av den totala poängsumman.
- Förtydliganden kring poängkraven för inköp av miljömärkta produkter och tjänster önskas.

4.1 Generella kommentarer

I detta avsnitt redovisas de synpunkter som inkommit som är av generell karaktär eller som inte går att hänföra till ett specifikt krav i kriterieförslaget.

Aktiivivesi Suomi, Tersano Finland

The vision of the Nordic Ecolabel is supposed to be a sustainable society. The Swan logo's (Joutsenmerkki) purpose is to demonstrate that a product is a good environmental choice. People also associate the label as a certification that the product is safe for people. The Nordic Ecolabel criteria are misleading as using chemicals is harmful for both the environment and people even if they are so called green chemicals. At the moment there are chemicals with the Swan-label on the market which still have harmful chemicals in them. The Nordic Ecolabel criteria should be updated properly as products better for the environment have already been developed. There is no longer a need to use chemicals in cleaning products. Cleaning with just tap water and a microfiber cloth is always a safe way but it just takes more mechanical work. To get the best cleaning result one can use the SAO-solution of Tersano's LotusPRO unit. Tersano uses purified water with high oxidation potential and without harmful substances to get the best cleaning result. A representative for the company finds that Tersano's active water system should be approved as a part of criteria, because water can be seen like chemical, which consists not only of oxygen and hydrogen.

Nordic Ecolabelling comment

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. Cleaning without chemicals (for example with an active water system) is not widespread enough for us to set up requirements that exclude chemicals. However, we have strict requirements for the chemicals that are used, as well as a requirement which limit the consumption. Note that chemicals are used when microfiber cloths are washed.

Avet AG

Please have a look at our homepage www.claraclean.com to learn more about our conception and how this process has a very big impact on the cleaning industry. Bad thing is, that Nordic Swan has no means for the moment being to check this process and label it.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. We have noted your comment, but since it is not specifically about the content of the draft for revised criteria for cleaning

services, Nordic Ecolabelling has chosen not to respond to this comment in this hearing statement.

Danske Service

Danske Service støtter generelt op om rengøringstjenester af høj kvalitet, der udføres under ordnede forhold. Som repræsentant for særligt små og mellemstore servicevirksomheder i rengøringsbranchen har Danske Service fokus på, at dette sker på en måde, hvor der skabes balance mellem miljøhensyn, kvalitet samt en bæredygtig forretning.

For Danske Service er det afgørende, at kontrol af svanemærkningen af rengøringstjenester ikke udelukkende foretages i forbindelse med bevilling af licensen. Danske Service finder det problematisk for både svanemærket og branchen, hvis ikke der udøves løbende efterkontrol. Skal svanemærkningen være en reel garanti for miljøtilpasset rengøring samt et kvalitetsstempel bør der udøves efterkontrol mindst hvert andet år.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Nordisk Miljömärkning kan kontrollera att städtjänsten uppfyller Svanens krav också efter det att licensen beviljats genom en efterkontroll. Det kan exempelvis ske genom besök på plats eller att vi ber om dokumentation. Om det visar sig att företaget inte uppfyller kraven kan licensen återkallas. Detta regleras av krav O18 Vedlikehold av lisens.

Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten är positiv till initiativ som syftar till ett hållbart samhälle och en minskad negativ miljöpåverkan, vilket i förlängningen främjar människors hälsa. I övrigt lämnar Folkhälsomyndigheten remissen utan åtgärd.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för stödet till kriterierna.

Inspira och Västmanland städ och flytt

Minskningen av förbrukning av kemikalier kräver också sin omställningstid och det som vi tycker är konstigt är att man inte får + poäng om man använder t ex ultrarent vatten eller kemikalier från växtriket. På marknaden kommer det ständigt ut nya produkter som ska vara bättre för miljön, men eftersom det inte finns några incitament att använda ”miljövänligare” kem än Svanenmärkta produkter så bromsas denna utveckling lite tycker vi när man bara bedöms på hur många liter man förbrukar. Vi provar just nu en serie kemikalier från växtriket som ska vara biologiskt nedbrytbart, men skulle man vilja ha genomslag på denna typ av kem skulle man så klart vilja ha in detta på sitt + konto. För att minska miljöbelastningen skulle jag även se att man skulle kunna få poäng om man har e-fakturerings och elektroniska löner mm.

Skulle de nya kriterierna börja gälla från oktober 2017 innebär det att vi bara har fram till årsskiftet att ställa om allt för att det är då statistiken börjar gälla. Detta bedömer vi är för kort tid med tanke på att kraven är åtstramade på ett betydande sätt. Skulle kraven däremot börja gälla från 2018 så tror jag att vi skulle kunna ha en möjlighet att hinna ställa om vår verksamhet för allt utom bilarna som blir väldigt kostsamt.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Ultrarent vatten belönas indirekt i kravet om kemikalieförbrukning då den mängden inte räknas med. Rengöringsmedel baserade på råvaror från växtriket kan vara bra alternativt till fossilt baserade produkter. Det finns i dagsläget en del sådana produkter som är miljömärkta. Precis som för övriga produkter så behöver dock växtbaserade produkter värderas gällande sina toxiska effekter och sin nedbrytbarhet. De nuvarande kriterierna kommer att förlängas så att de är giltiga minst ett år tillsammans med de nya.

ISS Sverige

Vi tycker att en version på svenska borde vara framtagen till remissomgången då det emellanåt handlar om att väga ord för att kunna bedöma kriterier.

Inte någon av bilagorna var utarbetade och kunde analyseras i remissvar.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Av resursmässiga skäl har vi inte haft möjlighet att översätta kriterierna till svenska eller utarbeta samtliga bilagor innan remiss. Kriterierna och bakgrundsdokumentet fanns dock tillgängliga på engelska under remissen. Vi tar med oss er feedback till framtida kriterieprojekt.

Kommerskollegium

Sammanfattning

Kommerskollegium bedömer att Nordisk miljömärknings förslag till kriterier för Svanenmärkta städtjänster omfattas av anmälningsskyldigheten enligt direktiv (EU) 2015/1535 samt direktiv 2006/123/EG.

Kommerskollegiums uppdrag

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kollegiets uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

Anmälan av tekniska föreskrifter

Enligt EU:s anmälningsdirektiv ska EU:s medlemsländer anmäla nya tekniska föreskrifter till Europeiska kommissionen. 1 Tekniska föreskrifter är bl.a. krav på varors egenskaper eller provning, begränsningar av varuanvändning, bestämmelser om återvinning av varor samt vissa förbudsbestämmelser.

Kommerskollegium har tidigare utrett frågan om kriterier för Svanenmärkning kan utgöra anmälningspliktiga tekniska föreskrifter enligt EU:s anmälningsdirektiv. Kollegiets bedömning är att kriterierna för Svanenmärkning kan utgöra anmälningspliktiga tekniska föreskrifter.

Vad gäller de nu föreslagna reviderade kriterierna för städtjänster bedömer Kommerskollegium att dessa innehåller tekniska föreskrifter i anmälningsdirektivets mening. Exempel är kraven i kriteriedokumentet på innehållet av olika kemiska ämnen och allergener i de städkemikalier som städföretagen kan använda, samt hur

mycket som får användas per kvadratmeter, samt krav på användning av miljömärkt papper, tvål och arbetskläder för städpersonal.

Anmälan bör dock inte ske förrän de nordiska länderna har samrått om hur de ska hantera anmälningsproceduren.

Anmälan av krav på tjänsteverksamhet

Enligt tjänstedirektivet är Sverige skyldigt att anmäla krav som påverkar tillträdet till, eller utövandet av, en tjänsteverksamhet. Kollegiet har tidigare påtalat att vi anser att Svanenmärkning av tjänster bör anmälas enligt tjänstedirektivet eftersom de kan påverka tillträde till eller utövandet av en tjänsteverksamhet.

I den aktuella remissen föreslår Nordisk miljömärkning nya kriterier för Svanenmärkning av städtjänster. Städtjänster utgör enligt kollegiets bedömning en tjänst som omfattas av tjänstedirektivet. Frågan är om krav för frivillig statlig certifiering kan utgöra sådana krav som kan påverka tillträdet till eller utövandet av en tjänsteverksamhet och därför bör anmälas enligt tjänstedirektivet.

Om vi ser till tjänstedirektivets ordalydelse (artikel 4.7) framgår att begreppet krav omfattar:

”[...] skyldighet, förbud, villkor eller begränsning som föreskrivs i medlemsstaternas lagar eller andra författningar eller som följer av rättspraxis, administrativt förfarande [administrativ praxis], regler från yrkesorganisationer eller kollektiva regler som yrkessammanslutningar eller andra branschorganisationer har antagit som ett led i utövandet av sitt rättsliga oberoende”.

Det är således inte endast lagstiftningsåtgärder som faller inom tjänstedirektivets definition av ett krav. Det framgår inte heller att kraven måste vara rättsligt bindande. Exempelvis kan en administrativ praxis falla inom definitionen av ett krav även om den skulle följa av ett ickebindande allmänt råd.

Av artikel 3(3) i tjänstedirektivet följer vidare att direktivet ska tillämpas i enlighet med fördraget. Vad som avses med ”krav som påverkar tillträdet till eller utövandet av en tjänsteverksamhet” bör alltså enligt kollegiet läsas mot bakgrund av domstolens praxis angående den fria rörligheten. Av domstolens praxis framgår att varje nationell åtgärd, oavsett form, som förbjuder, hindrar eller gör det mindre attraktivt att utnyttja den fria rörligheten omfattas av fördragets bestämmelser.

Domstolen har i detta avseende bedömt att frivilliga statliga certifieringar, på samma sätt som bindande regler, har potential att utgöra hinder för den fria rörligheten. I Buy Irish-målet kom domstolen fram till att en statlig kampanj för frivillig ursprungsmärkning av inhemska varor utgjorde ett otillåtet hinder för den fria rörligheten. På liknande sätt kom domstolen i målet Europeiska kommissionen mot Tyskland fram till att en frivillig kvalitetsmärkning för varor producerade i Tyskland utgjorde ett otillåtet hinder för den fria rörligheten.

Av domstolens praxis följer alltså att även frivilliga statliga certifieringar kan hindra den fria rörligheten. Då syftet med anmälningsproceduren är att identifiera just hinder

för den fria rörligheten ser vi således ett generellt behov att anmäla frivilliga statliga certifieringar. Att tolka anmälningsplikten snävare vore inte ändamålsenligt, och vi anser inte heller att ordalydelsen av direktivet ger stöd för en sådan snäv tolkning.

Mot bakgrund av ovanstående anser kollegiet att kriterierna för Svanenmärkning av städtjänster bör anmälas enligt artikel 39.5 i tjänstedirektivet, eftersom krav som ställs för frivilliga statliga certifieringar i praktiken kan påverka tillträdet till eller utövandet av en tjänsteverksamhet. Det bör noteras att denna slutsats inte baseras på en bedömning att Svanenkriterierna i sig utgör hinder för den fria rörligheten. Som nämnts ovan syftar anmälningsproceduren till att skapa transparens och det stora flertalet av tjänstedirektivsanmälningar avser åtgärder som är tillåtna enligt EU-rätten.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömærkning takker for høringsvaret. Vi har noteret kommentarerne, men da dette ikke specifikt handler om indholdet af udkastet til reviderede kriterier for Städtjänster, vælger Nordisk Miljömærkning ikke at svare i denne høringsammenstilling.

4.2 Produktgruppsavgränsning

4.2.1 Vad kan Svanemärkas? / What can carry the Nordic Ecolabel?

AB Solutions

AB Solutions ønsker ikke at temporært renhold skal inkluderes i svanemærkingen. Omfang og form på temporære tjenester kan ha store variasjoner fra en renholdsleverandør til en annen. Noen har en liten temporæravdeling hvor alle oppgaver håndteres internt mens andre kan ha større tempoereravdelinger og være avhengig av bruk av underleverandør i peak perioder. I tillegg er volumet kjemi pr kvm vesentlig høyere for temporære oppgaver og et fradrag på 25 microliter pr kvm vil ikke kompensere for dette for de med større temporæravdelinger. Inkludering av temporært renhold kan altså ha stor påvirkning på om en leverandør kan oppnå svanemærkingen eller ikke.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömærkning takkar for remissvaret. Huvudrengøring (rengøring av andra ytor än golv, exempelvis väggar och innertak) samt golvvård är fortsatt inkluderat i produktgruppsdefinitionen. Vi har dock lyssnat till ert senare argument om andelen miljömärkta kemikalier och har exkluderat golvvårdsmedel från detta krav, se svar under O6 Andelen miljømærkede kjemikalier (V) / Other ecolabelled chemicals (W).

Fönsterputs och desinfektion

Alliance+ Danmark och Norge

Alliance+ i Norge og Danmark takker for muligheden for at kommentere på 'Draft for consultation, Nordic Ecolabelling of Cleaning Services, Version 3'.

Vi er rigtig glade for, at Vinduespolering er blevet indarbejdet i kravene og vi sætter stor pris på, at kravene til 'Svanemærkning af Rengørings-tjenester' er blevet betydeligt forenklet i forhold til de gældende kriterier.

Coor

Vi tycker att nya kraven som gäller att fönsterputs kan inkluderas i tjänsten är mycket bra. Justeringen som gör att desinfektionsmedel ska betraktas som specialrengöring är bra.

Elite

For Elite Service Partner AS er vindusvask ikke et kjerneområde. Tjenesten blir ofte satt bort til "spesialister". Vi tror ikke vindusvask utgjør en stor belastning på miljøet, men rent markedsmessig er det ikke en ulempe at dette tjenesteområdet kan merkes.

IIH – Branschföreningen för Industriell och Institutionell Hygien

Det är bra att användningen av desinfektionsmedel betraktas som speciell rengöring och således inte är en del av den Svanenmärkta städtjänsten.

ISS Norge

Overordnet mener vi at Vindusvask bør skilles ut i et eget kriteriedokument, da det ikke vil være noen fordel å ta med vindusvask slik høringsforslaget fremstår pr. i dag. Dette medfører kun mere arbeid. Man bør også definere at Vindusvask gjelder vask av fasadeviduer.

ISS Sverige

Definitionen av fönsterputs bör förtydligas. Omfattningen är oklar avseende t.ex. putsning av mellanglas eller liknande och som utförs av ordinarie städpersonal. Avses främst fasadglas?

Kraft Drift

Nytt krav i versjon 3; Vindusvask inkludert. Kraft Drift mener at utvendig vindusvask bør holdes utenfor kravene til Svanemerket fordi det er en spesialisert separat del av tjenesteleveransen, med andre type midler og utstyr samt at det er spesielle krav til de som skal utføre denne type jobb, f.eks. liftsertifikat pga. arbeid i høyden. Ettersom det både er spesielle krav til personell og at oppgavene er sesongbasert utføres tjenesten ofte av underleverandører. I tillegg er definisjonen av Svanemerket rengjøring slik vi forstår det innvendig renhold (se første avsnitt under *Hva kan svanemerkes?*) Innvendig vinduspuss kommer under hovedrengjøring og omfattes derfor av Svanemerket renhold slik vi ser det.

Lassila & Tikanoja Oyj

Window cleaning service will be performed by sub-suppliers at the company L&T.

MJ Service

Først og fremmest tak for fremsendte mail, med deraf mulighed for at kommentere de forslåede nye krav til miljøgodkendte rengøringsydelser.

Det er dejligt at se, at vinduespolering endelig kommer i spil. Det giver især god mening, da flere kunder som køber rengøringsydelser, også køber vinduespolering.

Örebro Universitet

Möjligt att miljömärka fönsterputs: Bra att denna möjlighet ges!

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaren. Vi uppfattar att en del licensinnehavare uttrycker glädje över att produktgruppsdefinitionen är utvidgad med fönsterputs, medan andra önskar att det inte var med. Nordisk Miljömärkning har valt att behålla fönsterputs då det har varit ett önskemål från delar av branschen under en längre tid. Inkludering av fönsterputs i licensen är dock frivilligt och ger licensinnehavare möjlighet att marknadsföra sin fönsterputs som Svanemärkt. Vi har förtydligat att fönsterputs avser rengöring av fasadglas.

ISS Sverige

Rengöring i verkstadsmiljö och i verksamheter av typen tryckeri bör inte ingå i svanenmärkt städtjänst utan tillföras till specialrengöring. I dessa miljöer kan det förekomma behov av att använda rengöringsprodukter som inte är godkända inom svanenmärkt städtjänst eftersom olika typer av oljor och sot kräver specialprodukter.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. Som i nuvarande kriterier definieras rengöring i industriella produktionslokaler (exempelvis verkstäder) som specialrengöring.

Övriga kommentarer

Lauren

Vi antager at det aldrig har været Svanens ønske at begrænse virksomhedernes mulighed for at drive rengøringstjenester, vækste og/eller fastholde nye som gamle kunder, samt at betjene enhver virksomhed der måtte ønske at blive kunde i forretningen. Derimod antager vi at det netop har været Svanens ønske at så mange rengøringsvirksomheder som muligt, blev Svanemærket, dels af hensyn til miljøet her og nu, men også af hensyn til den mere langsigtede påvirkning af miljøet, og dermed også den mere langsigtede påvirkning af virksomhederne i samfundet, i retning af at det eneste rigtige valg er at vælge en Svanemærket rengøringsydelse.

Jf. punkt 1 mangler der en væsentlig skarpere stillingtagen til og formulering af, specialrengøring samt rengøring der generelt ikke er Svanemærket. Som vi læser høringsdokumentet, så står der klart og tydeligt at man ikke kan vælge at tilbyde nogle kunder Svanemærket rengøring, og andre kunder IKKE Svanemærket rengøring. Der står med andre ord at såfremt rengøringen ikke kan udføres som Svanemærket rengøring, og ej heller som den definerede specialrengøring, så kan den i princippet IKKE udføres af den Svanemærkede rengøringsvirksomhed. Men der står også at den virksomhed der ansøger om at blive Svanemærket ”dog ikke er begrænset i at udføre anden rengøringstjeneste eller andre ydelser” ??

Vi er som udgangspunkt enige i at såfremt en virksomhed ønsker at blive kunde hos en Svanemærket rengøringsvirksomhed, men ikke ønsker den Svanemærkede rengøring (det kunne eksempelvis være fordi de havde et produkt som de af én eller

anden grund absolut ønskede at rengøringsvirksomheden skulle bruge, men som forhindrede at den udførte rengøring var Svanemærket, men heller ikke indgik under specialrengøring) så kan det stadig lade sig gøre. Men vi mener at formuleringen i høringsdokumentet, modsiger sig selv på det punkt.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för att ni har uppmärksammat oss på denna motsägelse i kriterierna. Produktgruppsdefinitionen har förtydligats med avseende på vilka övriga tjänster som får lov att utföras. Ny formulering: Rengøringsvirksomheter som søker om miljømerket er dog ikke avgrenset fra også å tilby spesialrengjøring eller annen service. En verksamhet som är kund hos en Svanenmärkt städtjänst kan endast få Svanenmärkt rengöring.

Örebro Universitet

Specialrengøring: Vad/vilka kem klassas som undantag från kraven?

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. Specialrengöring definieras nu i produktgruppsdefinitionen. De kemikalier som används till specialrengöring enligt definitionen omfattas inte av kraven.

4.2.2 Vad krävs för att bli svanenmärkt? / What is required?

Vi mottok ingen svar på dette punktet.

4.3 Kommentarer till de individuella kraven

4.3.1 Generelle krav til søkeren / General requirements of the applicant

O1 Beskrivelse av bedrift og tjeneste (V) / Description of the company and service (W)

AB Solutions

Forutsatt at man holder temporære tjenester utenfor er 10 % et fornuftig nivå.

Coor

Krav rörande underleverantörer tycker vi också är bra.

Elite

At maksimum 10% av omsetningen av det som inngår i lisensen kan utføres av underleverandører kan være en utfordring i deler av det geografiske markedet. I Sør-Norge har vi nesten ikke underleverandører, men i deler av Midt-Norge og i Nord-Norge er det flere geografiske hensyn å ta, og derfor må man noen ganger velge å sette bort noe arbeid til underleverandør. Dette vil være en fordel for miljøet ettersom alternativet er mer reising og transport, og selvfølgelig økte kostnader. Det bør være mulig å ta geografiske hensyn, særlig i Norge.

ISS Norge

Hva som betegnes som en underleverandør bør defineres. Vår definisjon er: Eksternt firma som leverer tjenester direkte til vår kunde, på oppdrag fra oss og for vår regning og risiko.

I O20 er det krav at om underleverandører og vikarbyråer skal maks utgjøre 10% av søkerens omsetning, mens det i O1 kun gjelder underleverandører. 10% er et strengt krav, og Ecolabel risikerer å miste mange potensielle lisenssøkere. ISS mener at man ikke bør blande inn vikarbyråer i denne beregningen. Hvis vikarbyrået fungerer som en underleverandør vil dette fanges opp av definisjonen av underleverandør. Hvis man benytter beregninger der antall årsverk legges til grunn må selvfølgelig også bruk av vikarbyråer inn.

Kraft Drift

O1 kun 10% av renholdet kan utføres av underleverandører som ikke er Svanemerket. Vi er i utgangspunktet positive til denne prosentandelen, men ser at for mindre renholdsbedrifter kan det bli utfordrende hvis utvendig vinduspuss skal inkluderes i Svanemerket da det ofte leveres av underleverandører som ikke er Svanemerket. Vi ønsker en så rettferdig som mulig sertifisering og praktisering av Svanemerket, men ser at det kan være utfordrende for Svanemerket å kontrollere tilfeller der det på papiret leveres Svanemerket renhold, men som så blir utført av en underleverandør som ikke er Svanemerket, og som kanskje ikke engang benytter seg av miljømerkede produkter og gode doseringsrutiner, uten at dette blir rapportert. Vi tror at noen Svanemerkede renholdsleverandører, særlig hvor kundene er spredt over et større geografisk område, kan la seg friste til å markedsføre renholdsleveransen som Svanemerket selv om underleverandøren som leverer tjenesten verken er Svanemerket, benytter miljømerkede produkter, godkjente doseringsrutiner eller tilfredsstillende andre krav til Svanemerket.

Lassila & Tikanoja Oyj

1.1 Subsuppliers: what does it mean? Should be defined.

1.2 Surface material will be renewed all time. It is challenging to recognize and know how to clean different kind of materials even for cleaning specialists. It is difficult for a cleaner at regular cleaning to manage in working environment which consist of different elements like hurry, efficiency in cleaning methods, equipment, safety at work and ergonomics. In addition procurement of equipment as well training and control of cleaning personnel will cause more costs.

1.3 Subsuppliers are used because it is important for our customers to provide employment at regional level.

1.4 Deep cleaning tasks (like window cleaning, textile care, cleaning of surfaces and floors as well deep cleaning of hard floor surfaces) are performed periodical by subsuppliers.

1.5 The company L&T will perform all deep cleaning tasks which require special knowledge, equipment and control by subsuppliers.

1.6 At the moment it is impossible for L&T to meet this requirement at proposal for criteria.

1.7 Our proposal: The proportion of cleaning which is undertaken by subsuppliers that are not Nordic Ecolabelled may not exceed 60 % of the revenue from what is covered by the licence (ordinary cleaning and/or window cleaning).

Lauren

En anden væsentlig problemstilling, der også kan henføres til punkt 1. Er brugen af underleverandører. Det forholder sig således at der er væsentlige forskelle på de overenskomster, der er indgået i de forskellige Nordiske lande. I Danmark er der mere end 7000 registrerede rengøringselskaber, heraf er der godt 160 der er organiseret under SBA i DI, og kun 8 virksomheder er Svanemærket. (de to kommunale rengøringstjenester indgår ikke i de mere end 7000 virksomheder). Disse tal giver et ganske godt billede af branchen. De fleste mindre rengøringselskaber i Danmark, har i høj grad brug for den fleksibilitet det giver at kunne samarbejde med andre selskaber, i dokumentet kaldet underleverandører. I høringsdokumentet fremgår der ikke nogen forklaring eller motivation af, at det er en god ide at begrænse brugen af underleverandører. Hos Lauren finder vi dette krav ganske uden mening, eller formål. Vi vil afholde os fra at spekulere i hvad formålet/meningen er, men derimod kigge på hvad vi kan se er vigtigt, i brugen af underleverandører. Nedenstående er de punkter vi mener der bør være et krav såfremt en Svanemærket rengøringsvirksomhed bruger underleverandører, og som vi hos Lauren i øvrigt praktiserer, og altid har praktiseret. Såfremt nedenstående krav opfyldes, kan vi hos Lauren principielt ikke se nogen forskel på om underleverandører udgør 10, 25 eller for den sags skyld 50 % af arbejdsstyrken.

1. Ingen underleverandører må indkøbe og bruge egen kemi/plastposer m.m. hos Laurens kunder. Alle fornødne materialer, maskiner m.m. skal leveres af Lauren.
2. Alle underleverandører der samarbejder med Lauren, er omfattet af de krav der stilles til underleverandører i kriteriedokumentet for Svanemærket rengøring, uanset hvilke ydelser de leverer til Lauren. En underleverandør er altså IKKE fritaget for omtalte krav, selvom underleverandøren leverer eksempelvis ejendomsservice, vinduespolering eller anden service, til Laurens kunder.
3. Underleverandører hos Lauren er forpligtet til at stille sine medarbejdere til rådighed for deltagelse i Laurens interne kursus i Svanemærket rengøring. Alle medarbejdere der er ansat hos underleverandører der leverer ydelser til Lauren, skal have gennemført Laurens interne kursus, i Svanemærket rengøring.
4. Lauren skal til enhver tid have fuld indsigt i hvilke medarbejdere en evt. underleverandør bruger, hos Laurens kunder.

Det er i øvrigt værd at bemærke, at Svanen indførte krav til brugen af underleverandører 3 år FØR brancheforeningen SBA kom med deres bud på samme problematik (Servicenormen), hvilket vi kan være stolte over blandt de Svanemærkede rengøringsvirksomheder. Men det må være således at enhver ændring i kriterierne for Svanemærket rengøring, skal give mening i forhold til at højne standarden for miljøet, eller for de etiske udfordringer branchen har.

Hos Lauren indgår de ydelser som en evt. underleverandør udfører for Lauren, i vores grønne regnskab (journalføring). Sådan må det nødvendigvis være. Men høringsdokumentet adresserer ikke den problemstilling der opstår, hvis en

underleverandør er Svanemærket, og udfører Svanemærket rengøring, for en hovedentreprenør der også er Svanemærket. Hvem skal i givet fald medtage rengøringen i sit grønne regnskab, for det er vel ikke hensigten at begge virksomheder skal betale afgift til Miljömärkning Danmark, for den samme kunde/omsætning.

En anden problemstilling der eksempelvis ville opstå med vores underleverandør. Som det fremgår af mit hørings svar indkøber vores underleverandør IKKE kemi, poser m.m., det gør Lauren selv til vores kunder. Vi "lejer" i princippet kun underleverandørens medarbejdere. En Svanemærket underleverandør vil på den måde få en omsætning med et vist antal m², uden brug af kemi/poser m.m.

Lunds universitet

Krav rörande underleverantörer som inte är Svanenmärkta bör ändras till 15 %.

MJ Service

Derimod forstår jeg ikke helt forslaget om at underleverandør leverancen kun må udgøre 10%, såfremt underleverandøren ikke selv er miljøgodkendt.

Når man som rengøringsvirksomhed arbejder med underleverandører, og såfremt virksomheden er medlem af DI og SBA, så er der nogle helt klare krav til brug af underleverandører. SBA har udviklet en Servicenorm (et kravsæt som alle medlemmerne skal efterleve). I Servicenormen skal man som virksomhed blandt mange andre krav, sikre uddannelse og overenskomstmæssige forhold for de underleverandører man som virksomhed, indgår et samarbejde med.

I praksis betyder det, at virksomheden indgår en skriftlig aftale med underleverandøreren, og at de medarbejdere som underleverandøreren dermed stiller til rådighed i virksomheden, håndteres fuldstændig som var det virksomhedens egne medarbejdere. Dermed vil de omtalte medarbejdere instrueres i og benytte fuldstændige samme produkter/midler som virksomheden selv - altså de miljørigtige produkter og metoder som virksomhedens egne medarbejdere også anvender.

Om RSBA (en anden mindre brancheorganisation) har samme regler for brug af underleverandører ved jeg ikke, men det kan jo undersøges.

Det er fuldt forståeligt at I ønsker flere virksomheder der er miljøgodkendte, men taget det årlige kontingent i betragtning, og det arbejde der ligger i at få sin virksomhed gjort klar til miljøgodkendelse, så er der nok en del af underleverandørerne der vil fravælge denne mulighed.

De fleste underleverandører er ikke så store virksomheder, og har formodentlig rigeligt at gøre i hverdagen med at få den praktiske del af deres forretningen til at køre - typisk har de medarbejdere i arbejde hos flere (rengørings-)virksomheder, og en af pointerne ved et samarbejde med en underleverandør, er fleksibilitet - altså at kunne stille medarbejdere til rådighed med kort varsel.

Husk også på, at fleksibilitet er en vigtig konkurrence parameter i rengøringsbranchen, og som i sidste ende kan betyde overlevelse eller død for den enkelte rengøringsvirksomhed. Dermed er min pointe, at jeres kamp måske hellere skulle være at skabe så stort et rum som muligt, for konkurrence i branchen istedet for

at forsøge at stække den ved mindre brug af underleverandører. Min tese er at branchen ikke kan overleve med nuværende krav fra kunderne, uden brug af underleverandører.

Jeg er naturligvis med på, at der i branchen har været nogle uheldige sager omkring brug af underleverandører, men jeg tror ikke på at det er Ecolabel, der skal tage denne kamp. Det er helt klart min overbevisning, at denne kamp, er brancheorganisationens!

Så en mulighed er, at kræve at de virksomheder som bliver miljøgodkendt, er medlem af SBA og opfylder kravene i Servicenormen.

Nu ved jeg ikke hvad der er jeres argumenter for at minimere brugen af underleverandører, samt hvad der er, som I ønsker at opnå ved ændringen af kravene, men mit forslag er klart at I, i stedet for at skærpe brugen af underleverandører, indgår et samarbejde med brancheorganisationerne. Dermed kan der stilles krav om at en miljøgodkendelse kræver fx opfyldelse af Servicenormen. Hvis I så samtidig, sammen med brancheorganisationerne, kunne tjekke/kvalitetskontrollere at de krav der ligger i Servicenormen, og i miljøkravene bliver overholdt, så vil det begynde at give god mening - også for virksomhederne, som lever af at levere fleksible løsninger til kunderne.

Rengøringservice Danmark

Vi vil gerne give vores bemærkning til krav O1 og krav O20 i høringsforslaget, hvor der står: ”Andelen af renhold, som udføres af underleverandør, som ikke er svanemærket, må ikke overstige 10% af omsætningen af det som indgår i licensen.” Der står i høringsforslaget, at baggrunden for krav O20 er at der ved en kontrol af 7 ud af 62 licensindehavere viste sig at de benyttede mindre end 5% vikarer. Endvidere står der at man ønsker at være sikker på at ikke svanemærkede underleverandører er i den seriøse del af markedet.

På nuværende tidspunkt er der intet loft for hvor stor andel af rengøring, som udføres af ikke-svanemærkede underleverandører. I høringsforslaget lægges der op til, at man maksimalt må have en andel rengøring som sker af en ikke-svanemærket underleverandør på 10%. Dette er en markant ændring.

Der anderkendes i høringsmateriale, at underleverandører er udbredt i branchen. Vi mener derfor at forslaget er drastisk og muligvis ikke helt realistisk i virkeligheden. Jf. høringsmaterialet anvender tæt på halvdelen af virksomhederne underleverandører og mere end 4 af 10 arbejder også selv som underleverandør. Med det faktum at underleverandører er udbredt i branchen, foreslår vi, at man fremfor at stille krav om maksimal anvendelse af underleverandører, i stedet for skærper kravene til licenshaver i forhold til at sikre at underleverandøren er i den seriøse del af markedet. Rengøringsvirksomheder i Danmark, der er medlem af SBA, skal overholde servicenormen. Servicenormen stiller en række krav til underleverandører.

Som medlem af SBA overholder vi servicenormen. Vi stiller høje krav til vore underleverandører, og behandler underleverandørens medarbejdere på lige fod som vore egne. Alle rengøringsassistenter, uanset om de er ansat hos os eller hos en underleverandør, gennemgår den samme introduktion/oplæring og der anvendes de

samme rengøringsmaterialer, maskiner og rengøringsmidler. Der arbejdes ud fra de samme arbejdsplaner og doseringsvejledninger, krav om uniformering og id-kort er også de samme. Endvidere stilles der de samme krav vedr. ansættelsesbevis. Underleverandørens medarbejdere skal have modtaget et ansættelsesbevis efter ansættelsesbevisloven. Vi gennemfører løbende kontrol af underleverandører for at sikre at disse punkter overholdes.

Som følge af ovenstående sikres der, at de anvendte underleverandører er i den seriøse del af markedet, og der sikres endvidere, at den rengøring der bliver udført er ens, uanset om det udføres af licenshavers egne assistenter eller assistenter fra underleverandører.

Vi håber at kravene i O1 og O20, med baggrund i ovenstående, bliver genovervejet.

Örebro universitet

Icke miljömärkta underleverantörer får ej överstiga 10 %. Denna punkt tycker vi är lite väl hård, hur kan man ställa dessa krav i en upphandling utan att strida mot LOU. Ex: Vi anser att denna punkt kan komma att strida mot LOU, och speciellt kommande LOU kriterier för att ge småföretagen en chans in i upphandlingar.

Vi får inte bestämma vem man ska ha som underleverantör. Ska vi kräva att dom fixar vissa kriterier så blir det dyrt kan tänkas och städtjänster upphandlas oftast till lägstapris. Så detta är nog ingenting som ledningen är beredda att betala extra mycket för.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för ovanstående remissvar gällande underleverantörer. Vi har lyssnat på kommentarerna och formulerat ett krav till underleverantörer som skiljer mellan de två olika typerna av underleverantörer; dels de som levererar hela tjänsten (arbetskraft, kemikalier osv.), dels de som endast erbjuder arbetskraft.

Definitionen av underleverantörer är förtydligad i krav O1. Vidare har ordet "vikarbyråer" tagits bort. Om en "vikarbyrå" används som en underleverantör omfattas den av kravet.

Den offentliga höring og det fremsendte kriteriedokument omhandler alene Svanens kriterier og ikke licens- og gebyrmodel. For tjenester som denne fastsættes gebyret i det enkelte land.

Lagen om offentlig upphandling ska ändras på så vis att det offentliga kan kräva Svanenmärkt städtjänst.

O2 Rengjorte kvadratmeter/ Square metres cleaned

Alliance+ Danmark och Norge

Kvadratmetertallet på 330 000 m2 pr. FTE er stadig lavere end det vi reelt ser i driften, da vi har mange områder, hvor vi anvender maskiner. Vi oplever det

naturligvis som en forbedring i beregningen i forhold til de eksisterende krav, de steder, hvor vi ikke kan eller har mulighed for at foretage præcise opmålinger.

Contact Service Union United PAM

We are concerned about the calculation of square meters cleaned, which was earlier 297 500 square meters per year and after changes it supposed to be 330 000 square meters per year. It means approx. 17 square meters more per every work hour. There could be huge effects for the workers health and for the quality of cleaning.

Nordic Ecolabelling comment

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. The new requirement means a relief for the applicant because they can be credited with more square meters per FTE than before. The new standard value is calculated on the basis of existing license data.

Coor

Ändringen av schablonvärdet för städade kvadratmeter per FTE tycker vi är positiv. Det nya värdet överensstämmer bättre med verkligheten, då det används fler maskiner i branschen idag.

Elite

Tilsyn - nødvendig at dette er medtatt. Rens av tepper - svært liten andel av det som kalles "gulvpleie".

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Tillsyn ingår i beräkningen av antalet rengjorda kvadratmeter. Flekkfjerning av tepper ingår i specialrengöring och omfattas därmed inte av kraven.

ISS Norge

Hvordan skal temporært renhold beregnes, f.eks. hovedrengjøring og gulvpleie. Hos de fleste kunder utføres dette på bestilling og ligger ikke inne fast. Her bør man vurdere å benytte en sjablongverdi. Det er også en utfordring å skille ut spesialrengjøring da en avdeling som utfører dette også kan utføre renhold som skal med i beregningen.

Man bør også spesifisere om innvendig skilleglass skal medberegnes. Vurder også sjablongverdi her da det ikke er vanlig å måle opp nøyaktig kvm på dette.

Det henvises til produktgruppedefinisjonen. Den finner vi ikke i kriteriedokumentet.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Vi har förståelse för utmaningen med att dels beräkna rengjorda kvadratmeter för temporär rengöring, dels urskilja specialrengöring från vanlig rengöring. Schablonvärdet är beräknat utifrån licensdata där vanlig rengöring, golvvård och huvudrengöring ingår. Tyvärr har vi inte kommit fram till någon bättre lösning i denna revision.

Rengöring av invändiga glasytor ingår i vanlig rengöring och omfattas därmed av produktgruppsdefinitionen. Invändiga glasytor kan likställas med bordsytor –

eventuella kemikalier räknas med men inte utan då den endast avser golvareal. Produktgruppsdefinitionen återfinns under kapitel "Hva kan svanemerkes?"

4.3.2 Krav til kjemikalier / Requirements concerning chemicals

O3 Informasjon om kjemikalier (V) / Information about chemicals (W)

Elite

Firmaets Innkjøpsliste for kjemikalier - Det blir vanskelig å få verifisert om virksomheten faktisk har en offisiell innkjøpsliste. Vi tror derfor at dette kravet med fordel bør sees sammen med myndighetskravene som omhandler etableringen av stoffkartotek og bruken av et slikt.

Innkjøpsansvarlig for kjemikalier - Et noe svakt krav ettersom et navn på en ansvarlig person ikke nødvendigvis dokumenterer at det er vedkommende som faktisk er ansvarlig for utvelgelse av de kjemikalier som tillates kjøpt i virksomheten.

Håndtering og bruk av kjemikalier er omfattet av flere myndighetskrav i EU og i de enkelte land. Det bør derfor være slik at en miljømerkeordning innlemmer noen av de samme prinsippene i sine krav til virksomheter som søker merking. Dette punktet bør inneholde krav til rutinebeskrivelse.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. Krav O3 är omarbetat efter remiss och ni finner det förhoppningsvis mer relevant. Bland annat är namn på inköpsansvarig är struket från dokumentationskravet.

O4 Korrekt dosering (V) / Correct dosing (W)

Elite

Ok med krav til rutinebeskrivelse.

O5 Kjemikalieforbruk (V*) / Consumption of chemicals (W*)

Anker Renhold AS

Kjemikalieforbrukets øvre grense settes til 450 mikroliter/m².

Coor

Vi tycker dock att minskningen av kemikalieförbrukningen per städade kvm är alltför stor. Vi önskar en mjukare övergång. Förslagsvis 400 mikroliter/kvm.

Hreint ehf

Difficult to achieve only 300 microliters / m², drastical changes in consumption of chemicals for cleaning from 640 microliters!

IIH – Branschföreningen för Industriell och Institutionell Hygien

Vi anser att det är anmärkningsvärt att gränsvärdet för kemikalieförbrukning stramas åt från 640 till 300 mikroliter/m². Det ger en märklig signal om att rengöring med ett gott resultat är mindre viktig. Dessutom måste man fråga sig varför en så kraftig åtstramning anses nödvändig, samtidigt som man kräver att så mycket som 90 % av kemikalierna ska vara miljömärkta. Underkänner Svanen därmed sina egna kriterier för miljömärkning av kemikalierna?

Lilleborg

Et kjemikalieforbruk over 300 mikroliter/kvm er ikke tillatt. Per år?

Gulvpleie: Oppskuring

En bøtte dekker ca ½ klasserom = 30 kvm.

En bøtte inneholder ca. 8 liter med min. 12,5% oppskuringsmiddel.

Dvs $(8.000.000 \text{ mikroliter} \times 0,125)/30 = 33.333 \text{ mikroliter/kvm}$

Oppskuring er ikke tillatt?

Eller skal det deles på antall år mellom hver oppskuring?

F.eks 4 år = Da kommer vi ned i $33.333/4 = 8.333 \text{ mikroliter/kvm}$

Men det er før vi legger til polishen på det samme arealet...

Gulvpleie: Polishlegging.

3 strøk, 1 liter dekker ca. 65 kvm per strøk.

Dvs. 1 kvm bruker $(1.000.000 \text{ mikroliter}/65) \times 3 = 46,15 \text{ mikroliter/kvm}$

Totalsum oppskuring og polishlegging 33.379 mikroliter/kvm

Hvordan er dette tenkt?

Blir komplisert å håndtere.

Lunds universitet

Gränsen bör vara 400 mikroliter/m².

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för ovanstående kommentarer. Vi har återigen värderat licensdata och ändrat gränsvärdet till 400 mikroliter per kvm. Detta i kombination med en skärpning av andelen miljömärkta kemikalier innebär totalt sett en stor skärpning på kemikalieområdet.

For firmaer med relativt stor temporæravdeling i forhold til avdeling for daglig renhold vil også den justerte grenseverdien kunne bli vanskelig. Kriteriene fungerer i det store og hele best for bedrifter med hovedvekt av daglig renhold.

ISS Norge

”Bekreftelse eller faktura fra vaskeri som viser antall kg mopp og kluter som vaskes pr. år.” Her bør man også kunne bruke antall mopper x vekt pr. mopp som grunnlag for å beregne kg, da faktura sjelden viser kg som er vasket.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Antall mopper x gjennomsnittlig vekt pr mopp før vask, kan også brukes som dokumentasjon av et totale antall kg.

Kraft Drift

Fra 2017 vil det ikke lenger være mulig å svanemerke polish og polishfjerner. Hva skjer med disse produktene i forhold til statistikk og rapportering? Skal de holdes utenfor statistikken?

Nordisk Miljömärknings kommentar

Grundpolish, golvpolish, golvvax samt fjerningsprodukter till dessa omfattas av samtliga kemikaliekraav utom krav O6 (andelen miljömärkta kemikalier) samt P2 (miljömärkta kemikalier).

Total-partner

Her bør det være lik poeng deling da vi som vasker dette selv har mindre kjemikalie forbruk totalt sett på bedriften (Dvs. at vi også må kjøpe inn vaskepulver og skylle middel, men fortsatt holder oss innenfor gjeldende mengde kjemikalier for å få Svane merket) De renholds bedriftene som leier disse tjenesten slipper jo dette ekstra forbruket.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Tekstilvaskemiddel til vask av mopper og kluter (både ved intern vask og ved vask hos eksterne vaskerier) skal medregnes.

P1 Kjemikalieforbruk* / Consumption of chemicals*

AB Solutions

Nivået her vil i stor grad påvirkes av om temporære produkter skal medregnes eller ikke.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Poängnivåerna har anpassats efter gränsvärdet 400 mikroliter per kvm.

O6 Andelen miljømerkede kjemikalier (V) / Other ecolabelled chemicals (W)

Gränsvärdet

AB Solutions

Sett i lys av at miljømerking av temporære produkter slik som polish og grunnere forsvinner når det nye kriteriedokumentet kommer vil ikke vi som selskap ha mulighet til å oppfylle svanemerkets krav om 90 % miljømerket kjemi. Dette selv om vi har fratrukk 25 microliter pr rengjorte KVM.

Våre beregninger viser at begge selskaper vil oppnå ca 80 % andel miljømerket kjemi etter de nye beregningene.

Alliance+ Danmark och Norge

Det er en utfordring at komme helt op på 90% svanemerkede rengøringsmidler. Det kan reelt komme til at betyde, at en række opgaver (primært afkalkningsopgaver) vil komme til at ligge i special-afdelingen. Eksempler på hvor det bliver svært for os at

leve op til kravet kunne være afkalkningsopgaver i baderum i idrætscentre som f.eks. DGI-byen eller Fitness DK, hvor der er høj belastning og forholdsvis lav rengøringsfrekvens (og slidte gamle bygninger).

Det bliver en udfordring, når der ikke længere kan findes svanemærket polish eller polishfjerner fra 2017. Det vil også her betyde, at opgaven bliver lagt ud i specialafdelingen når kunden ønsker polish-behandling og/eller vedligeholdelse af polish-gulve. God vedligeholdelse af gulvene er en stor fordel for vores medarbejdere, da dette giver en god ergonomisk effekt på arbejdet, fordi det giver mindre modstand over gulvet. Vask af gulve som ikke vedligeholdes tilstrækkeligt, og ikke rengøres med maskine, er en stor belastning for skulder, arme og ryggen hos rengøringsassistenten.

Anker Renhold AS

Hva med å endre andelen miljømærket kjemi til 75%.

Coor

Även skärpningen av andelen miljömärkta kemikalier tycker vi är för stor. Med tanke på att Svanen drar tillbaka miljömärkningen på golvvårdskemikalier kan det försvåra möjligheten att nå av kravet ytterligare. Möjligheten och uträkningen att dra bort 25 mikroliter/kvm för (vissa) kemikalier var minst sagt krånglig. Lätt att göra fel. Vi önskar en enklare, tydligare och mjukare övergång till högre krav. Förslagsvis 60-70% miljömärkta kemikalier och att borträkningen slopas.

Danske Service

Danske Service finder skærpelsen af kravet om andelen af miljømærkede rengøringsmidler fra 50% til 90% problematisk. Det medfører en risiko for konkurrenceforvridning jævnfør, at det ikke fra 2017 er muligt at få svanemærket polish og polish fjerner. Danske Service mener således, at det ikke fra 2017 er muligt at få svanemærket polish og polish fjerner, i højere grad skal afspejles i kravet.

Elite

Kravet kan være noe vanskelig å forstå. Bør det være mulig å få mer enn 3 poeng dersom andelen miljømærkede kjemikalier er 97% eller mer?

Det bør nevnes at det er svært vanskelig å finne miljømærkede kjemikalier som løser enkelte rengjøringsoppgaver på en tilfredsstillende måte. Når fett, sot og andre urenheter skal fjernes ved hjelp av miljømærkede produkter, fører det noen ganger til bruk av en uønsket stor mengde kjemi, og til større fysisk bearbeiding, noe som igjen øker belastningen på kroppen og genererer mer bruk av tid.

Av ovennevnte grunn kunne man kanskje tenke seg en gjennomgang av definisjonen av uttrykkene "vanlig rengjøring" og "gulvpleie". Områder i virksomheter innen industri og næringsmiddel som rengjøres regelmessig som en del av den "vanlige rengjøringen", krever noen ganger virkestoffer som ikke inngår i miljømærket kjemi. Spørsmålet er om noe kunne vært "unntatt" i definisjonene av hensyn til selve faget og kvalitetskravene som stilles.

IIH – Branschföreningen för Industriell och Institutionell Hygien

Vi anser att det är oacceptabelt att skärpa kravet på andelen miljömärkta kemikalier från 50 till 90 %. Med en sådan skärpning tvingar Svanen i princip in alla produkter i sitt eget system och skapar därmed en oacceptabel monopolsituation. Vi ifrågasätter också om skärpningen leder till miljöförbättringar.

Vår uppfattning, som vi framfört ett antal gånger under årens lopp, är att Svanen måste kunna acceptera att rengöringsprodukter uppfyller Upphandlingsmyndighetens (f.d. Miljöstyrningsrådets) kriterier som ett alternativ till miljömärkning. Detta är ett självdeklarationssystem som fungerar för något så viktigt som offentlig upphandling.

På många andra områden (livsmedel, el etc.) gäller egenkontroll och eget ansvar. Ett sådant system borde kunna accepteras och fungera även när det gäller produkter som levereras till städtjänster. Med transparenta produktkriterier skulle leverantören kunna göra egenkontroll och underteckna att produkterna uppfyller kraven. Detta i kombination med stickprovskontroller bör kunna fungera som ett acceptabelt tillvägagångssätt för att bekräfta att miljöanpassade produkter används.

Inspira och Västmanland städ och flytt

Möjlighet att dra ifrån en volym i liter motsv 25 microliter/m² från den totala volymen rengöringsmedel bör tas bort. Inga undantag ska finnas - svårt att redovisa, svårt att verifiera.

Är det möjligt om golvvårdsmedel från dec 2017 inte längre är miljömärkt? Då ska gränsen gå vid 80% för miljömärkta rengöringsmedel. (Tvättmedel för tvätt av moppar, dukar osv ska exkl vid beräkning då det inte är miljömärkt).

ISS Norge

For høyt krav. Ecolabel risikerer å miste mange potensielle lisenssøkere. Man bør ha et lavere min. krav, f.eks. 60%, mens man kan få poeng fra f.eks. 80%.

Dere bør ta bort Inntil 25 microliter ****»ikke-miljømerket»** kjemikalier/m² unntas kravet og tas ikke med i beregningen. I stedet bør man kunne ta ut produktgrupper/produkter som ikke vil kunne miljømerkes, f.eks. gulvpleieprodukter/grunnpolish, gulvpolish og gulvvoks. Skal disse være med i beregningen vil man aldri være i nærheten av 100% miljømerkede kjemikalier. Det bør også fremkomme klart hvilke type produktgrupper/produkter som ikke skal være med i beregningen som f.eks. desinfeksjon, olje til tregulv, etc.

ISS Sverige

Konstruktionen med en formel för att räkna bort icke-miljömärkta produkter fungerar även om den kan upplevas som komplex.

Poängskalan för miljömärkta produkter bör graderas 1-5, som i befintliga kriterier, alternativt 1-4 och börja på förslagsvis 85%.

Det finns en risk med att införa en beräkningsformel som tar bort en del av de icke-miljömärkta produkterna – engagemanget för att öka andelen miljömärkta produkter minskar om man redan ligger över 95%. Som alternativt förslag kan man i

beräkningen ta bort produktgrupper som inte går att miljömärka samt justera poängskalan utifrån det.

Lilleborg

Oppsummert: Vi reagerer på at «gulvpleie» anses som en del av generell rengjøring, og dermed omfattes av kravet om at >90% av renholdskjemien skal være svanemerket, - samtidig som kriteriene for gulvpleiekjemi utgår.

Oppskuring og polishlegging er en kjemiintensiv operasjon når den utføres. Samtidig vil resultatet, - et oppskurt og «nybonet» gulv kunne holde lenge, og minke behovet for kjemi til nær null i en lang periode. Polishbehandlede gulv er en forutsetning for å kunne utføre kjemikaliefri tørr- og fukt-mopping. I de fleste byråer er det, etter hva vi vet, eget personell/egen avdeling (temporæravdeling) som utfører gulvbehandling. Det er ikke noe «daglig» renholder gjør innimellom andre oppgaver.

I dette punktet står det omtalt modeller for hvordan en viss mengde kjemi per kvadratmeter skal trekkes fra, før man beregner >90% andelen.

På 33 tusen (!) mikroliter per kvadratmeter eller 8 tusen per kvm/år, kan man trekke fra 25 mikroliter som får være «ikke svanemerket»?

Dersom dette gulvet, **fordi** det er polishbehandlet, kan fuktmoppes **kjemkaliefritt** hele året, vil andelen **ikke-svanemerket** kjemi være 100%, og dessuten langt over maksnivå for kjemibruk.

Hvis «påfylling» av kundens oppvaskmiddel og håndsåpe ikke er medregnet, bør kanskje «påfylling» av polish på kundens gulv heller ikke være med?

Vi mener modellen brukt til gulvpleie blir komplisert, og gjenstand for feilvurderinger og feilberegninger. Når man stiller krav om svanemerkede midler, bør det gjøres der slike midler finnes. Vi mener med andre ord at «gulvpleiekjemikalier» bør unntas i regnestykket når >90% beregnes. Det samme gjelder tepperens, dersom det ikke finnes kriterier for tepperensmidler.

Lunds universitet

Bör vara 75 %.

Riksbyggen

Att andelen miljömärkta kemikalier skärps till gränsen 75% istället för 90%, i det här läget. Det kan uppstå vissa problem med att inte ha en miljömärkt polish då ett flertal av kunder efterfrågar det.

Samhall

Här har Samhall gjort en beräkning enligt er beräkningsprincip och hamnar då på 76 % utfall, vilket inte motsvarar kraven. Vi ser det inte som rimligt att Samhall därmed kommer att kunna uppnå dessa krav. Vårt förslag är max 75-77%.

Trygg-gruppen

Ser at kriteriene for gulvpleiemidler nedlegges, og at det ikke vil være mulig å svanemerke polishfjerner og polish/grunner. Dette vil gjøre det vanskelig å innfri

kravet i O6. PS: Jeg forstår det slik at gulvvoks fortsatt kan svanemerkes? I motsatt fall vil det ikke være mulig for oss på noen som helst måte å innfri kravet.

Hvor mye gulvpleiemidler vi bruker, varierer fra år til år. Ved skuring og polishbehandling brukes det veldig mye kjemi pr. kvm. Når vi får større oppdrag av denne typen, vil det påvirke kjemikalieforbruket i stor grad. Antall kvm øker som regel ikke, da disse oppdragene er hos kunder vi allerede har regelmessig renhold hos. I 2015 hadde vi et forholdsvis normalt år, med tanke på hvor mye oppdrag vi hadde på skuring og polishbehandling. Med de nye kriteriene, uten svanemerkede alternativer, ville ikke vi klart å innfri kravet på 90% (etter fratrekk av 25 microliter/kvm). Her ser du oversikt over hvor stor andel av det totale forbruket vårt, som har vært polishfjerner og polish de siste årene:

2011: 24,3%
2012: 32,4%
2013: 23,4%
2014: 15,1%
2015: 23,4%

For oss som har mange store kunder med vinyl og linoleumsgulv, vil forbruket av gulvpleiemidler være forholdsvis høyt. For de som har mest administrasjonsbygg o.l. med tepper alle steder, vil ikke dette være så stort problem. Mulig dere bør se på en løsning hvor det tas hensyn til gulvtyper hos kundene. Kan bli litt komplisert, men noe bør gjøres.

Det vil også kunne oppstå spesielle situasjoner, som det bør være mulig å gjøre unntak for. Vi er midt oppe i et slikt tilfelle nå. En ny kunde av oss har gulv som har blitt feil behandlet i mange år. Det ligger ca. 30 lag med polish på gulvene. For å fjerne dette må vi bruke enorme mengder med polishfjerner. I tillegg skal det legges 3 lag med polish (som er normalt), etter skuring. Dette skal gjøres i hele bygget (ca. 4000 kvm). Et slikt oppdrag vil gjøre det helt umulig å innfri de nye kravene.

Örebro universitet

Det är ett väldigt stort steg från 640 till 300 tycker vi, speciellt om golvvårdsmedel inte längre kommer att vara miljömärkta. Vi jobbar nu med ett bra system vad gäller golvvård och rengöring där vi har sänkt vår förbrukning av kem något otroligt mycket och är väldigt nöjda med både resultat av golvvård och underhåll/rengöring. Om dessa kem som vi använder blir av med sin licens kommer inte vi att kunna hålla måttet för våra förbrukade mikroliter/km² vare sig med eller utan dom 25 mikrolitrarna/km² man får räkna bort. Då vi i huvudsak försöker att hålla med så lite kem som möjligt.

Är det möjligt att golvvårdsmedel från dec 2017 inte längre är miljömärkt?
NEJ! Se svar ovan. Golvvårdsmedlet utgör vår största förbrukning av kem. Där av blir det väldigt svårt att hålla måttet om miljömärkt golvvårdsmedel försvinner.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för ovanstående kommentarer och har gjort följande förändringar av kravet:

1. Andelen miljömärkta kemikalier är sänkt till 80 %.
2. Undantaget som sa att 25 mikroliter icke miljömärkta kemikalier per m² kan räknas bort är borttaget. Istället är verksamheter som förbrukar mindre än 25 mikroliter kemikalier/m² rengjord yta undantagna från kravet (samt tillhörande poängkrav).
3. Golvvårdsmedel (grunnpolish, gulvpolish og gulvvoks) undantas kravet.

Projektgruppen bedömer att dessa ändringar totalt sett innebär en lättnad av kravet. I förhållande till de nuvarande kriterierna är det dock en ordentlig skärpning. Vidare kan städtjänster med en högre andel miljömärkta kemikalier samla värdefulla poäng genom krav P2.

Lassila & Tikanoja Oyj

- There has been growth in use of textile surfaces in furniture as well in vertical and floor surfaces in Finland in last three years.
- Producers recommend non-ecolabelled chemical products. Time of guarantee is one to two years. We are committed to use those products during that period.
- Our suggestion: minimum 80 % of the chemical products used for ordinary cleaning must be ecolabelled.

Nordic Ecolabelling comment

Nordic Ecolabelling thanks for the comment. The requirement has been changed to minimum 80 %.

IIIH – Branschföreningen för Industriell och Institutionell Hygien

Vår uppfattning, som vi framfört ett antal gånger under årens lopp, är att Svanen måste kunna acceptera att rengöringsprodukter uppfyller Upphandlingsmyndighetens (f.d. Miljöstyvningsrådets) kriterier som ett alternativ till miljömärkning. Detta är ett självdeklarationssystem som fungerar för något så viktigt som offentlig upphandling.

På många andra områden (livsmedel, el etc.) gäller egenkontroll och eget ansvar. Ett sådant system borde kunna accepteras och fungera även när det gäller produkter som levereras till städtjänster. Med transparenta produktkriterier skulle leverantören kunna göra egenkontroll och underteckna att produkterna uppfyller kraven. Detta i kombination med stickprovskontroller bör kunna fungera som ett acceptabelt tillvägagångssätt för att bekräfta att miljöanpassade produkter används.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. Vi accepterar inte självdeklarationssystem då de saknar tredjepartskontroll.

ISS Sverige

Minimikravet för andelen miljömärkta produkter för fönsterputs bör vara högre än 60%. 90% är ett mer rimligt krav.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. Vi har höjt andelen miljömärkta kemikalier till 80 % i likhet med vanlig rengöring.

Kraft Drift

Utfordringen her at moppevaskeriene ikke kun benytter seg av miljømerkede midler selv om selve vaskeriet er Svanemerket. Vi ønsker skjerpingen av punktet velkommen når det blir tilgjengelige moppevaskerier med kun miljømerkede midler. Det er lite vi i Kraft Drift kan gjøre utover selv å bruke 100% miljømerkede midler, når statistikken vår trekkes ned av moppevaskeriet.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Kun tekstilvaskemiddel til vask av mopper og kluter ved intern vask skal også medregnes

P2 Miljømerkede kjemikalier / Ecolabelled chemicals

AB Solutions

Det mangler intervall for 1 poeng i høringsforslaget. Muligheten for å oppnå poeng vil i stor grad falle på om temporære produkter inkluderes eller ikke.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för er kommentar. Ett intervall för 1 poäng har införts.

O7 Ikke miljømerkede kjemiske produkter, fareklassifisering (V) / Non-ecolabelled chemical products, hazard classification (W)

AB Solutions

Det er uklart om forbud mot «H318 (gelder kun sprayprodukter)» Betyr produkter som er RTU produkter eller om produkter merket H318 ikke kan doseres til Sprayflasker. Her er fokus produktets innholdsstoffer og ikke bruksmåte så det antas å gjelde RTU produkter, men dette kunne kommet tydeligere frem.

ISS Norge

Her må man definere hva man mener med spray.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Kravet avser sprayprodukter som har denna klassifisering. En klassificerad produkt som späds i egna sprayflaskor vill generellt inte längre ha denna klassifisering. Kriterierna är förtydligade med avseende på detta.

Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen støtter, at kriterierne udelukker produkter klassifiseret som sensibiliserende samt produkter mærket med EUH208 sætningen ”indeholder navn på sensibiliserende stof. Kan forårsage allergisk reaktion”. Styrelsen foreslår at betegnelsen ”EUH208” tilføjes i tabellen. Miljøstyrelsen skal her spørge om Svanen ønsker at acceptere tekstilvaskemidler, der er klassificerede som sensibiliserende for hud/åndedræt (med H317 og/eller H334). Er professionelle vaskemidler nu til dags så koncentrerede, at mængden af enzym/andre sensibiliserende stoffer overstiger 1% pr stof? Det kan virke som et forkert signal at acceptere produkter, der klassificeres som sensibiliserende. Baggrundsdokumentet beskriver ikke årsagen til at man acceptere H317/H334/EUH208 for disse produkter.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remisskommentaren. Följande tillägg i undantaget för H317 och H334 saknades i remissförslaget och är nu tillagt: "Unntatt er produkter som blir klassifiserat Resp. Sens. 1 H334 og/eller Skin Sens. 1 H317 på grunn av enzyminnholdet. Det forutsettes dog at enzymene er innkapslet eller er i en slurry." Detta är i enlighet med Svanens kriterier för Textiltvättmedel för professionellt bruk. Bruk av enzymer minsker behovet for bruk av tensider, som ansees å gi en langt større miljøbelastning. Men som nevnt – dette gjelder kun tekstilvaskemidler. For gjøre det enda tydeligere, er koden "EUH 208" tilføyet i tabellen som foreslått.

O8 Ikke miljømerkede kjemiske produkter, stoffer som ikke kan inngå (V) / Non-ecolabelled chemical products, substances that may not be included (W)

O9 Innhold av fluortensider og silikontensider i grunnpolish, gulvpolish og gulvvoks / Content of fluorosurfactants and silicone surfactants in sealers, floor polish and floor wax

Lilleborg

Dersom disse kravene er sammenfallende med nåværende krav til svanemerking av polish, mener vi det er bra. Vi ser imidlertid at det vil bli en del merarbeid for oss å sende ut denne bekreftelsen, - som også iht. bilagets spørsmål er over grensen for resept-konfidensialitet. Det er åpenbart enklere for oss å vise til at polisen er vurdert av Stiftelsen og kvalitetssikret med en Svane (i hvert fall for tre år av gangen). Vi forstår at Stiftelsen ikke finner polish attraktivt, da det er en akryl-plastfilm. Men polish gjør overflaten langt mer renholdsvennlig, og forlenger levetiden på gulvet, i tillegg til å gi god ergonomi for renholder ved mopping.

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet har betydelig fokus på per- og polyfluoreerte stoffer både nasjonalt og internasjonalt. Generelt er disse stoffene, eller nedbrytningsprodukter av disse, persistente og nivåene i miljøet vil øke i takt med menneskers bruk i produkter. Flere av enkeltstoffene i denne stoffklassen har uheldige effekter på helse og miljø. For andre av stoffene er virkningene mangelfullt undersøkt. På bakgrunn av dette ønsker Miljødirektoratet å begrense bruken av denne typen stoffer.

Miljøstyrelsen

Mht fluortensider bør Svanen i endnu højere grad drive en udvikling i retning af helt "fluorfri" produkter? Grænsen er lav, men det betyder måske omvendt, at stofferne helt kan undværes. Det vil være en god målsætning.

I lyset af, at produktgruppen Gulvplejeprodukter nedlægges (for ikke at svanemærke fluortensider), virker det besynderligt, at man vil tillade fluortensider i gulvplejeprodukter i kriterierne for rengøringstjenester.

Selv om kun kortkædede fluortensider ønskes tilladt, er disse (eller deres nedbrydningsprodukter fx PFBS og PFBA) persistente. Derudover kan man også forvente, at nogle af disse stoffer vil blive klassificeret i de kommende år – Norge er fx ved at undersøge om PFBS opfylder kriterierne for PBT. Og PFBA kan muligvis klassificeres STOT RE 2 (leverskade).

Svenskt vatten

Mitt medskick är att vara uppmärksam på alla PFAS (alla per- och högfluorerade ämnen) som kan finnas i städprodukter som ex golvp Polish. Här vill vi på Svenskt Vatten gärna att det blir en totalrestriktion på att använda PFAS i golvp Polish. Det finns silikonbaserade Polishmedel som är betydligt mindre dåliga för vattenmiljön.

Mer om PFAS i KemI:s rapport, se bilagan.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Som en konsekvens av att kriterierna för Svanenmärkning av golvvårdsmedel läggs ner under 2017 har særskilda krav till golvvårdsmedel införts i kriterierna för städtjänster. Kraven är kopierade från kriterierna för golvvårdsmedel och begränsar mængden silikontensider och fluortensider i produkten samt den fluorerade kolkedjelængden. I remissforslaget var golvvårdsmedel även inkluderade i kravet till andel miljömärkta kemikalier. På så vis var mængden golvvårdsmedel indirekt begrænset eftersom det inte kommer at finnes några Svanenmärkta alternativ. Under arbeidet som fulgte efter remissen beslutades det at golvvårdsmedel ska ekskluderes från beregningen av andelen miljömärkta kemikalier. Motiveringen til beslutet er enligt følgende:

- *Städtjänster har låg styrbarhet til at påverka mængden av golvvårdsmedel. Om deras kunder har golv som kræver denna behandling behøver de anvende en viss mængde. At begrænse mængden grunnpolish, gulvp Polish og gulvvoks skulle betyde samme sak som at begrænse antallet sådana oppdrag som en städtjänst kan ta.*
- *Om mængden golvvårdsmedel begrænset finnes det en risiko for at städtjänster vælger at legge golvvården i en egen resultatenhed som de vælger at inte Svanenmärka, eller at hela städtjänstupdraget går til en annan städtjänst som inte är Svanenmärkt. Då har Nordisk Miljömärkning inte någon styrbarhet alls på de golvvårdsmedel som anvendes.*
- *Vi ved, efter dialog med gulvplejeproducenter, at de krav vi stiller til gulvp Polish, til trods for at de ikke ser ambitiøse ud på flour og silikone, udskiller de værste gulvp Polish produkter.*

O10 Parfyme og konserveringsmidler i produkter ved bruk av sprayflasker (V) / Perfume and preservatives in products using spray bottles (W)

AB Solutions

Hvordan forholder man seg til sanitærrengjøringsmidler og dette punktet. Disse midlene doseres ofte på sprayflasker for påføring på servant og toalett.

Elite

Ok, men ettersom enkelte produsenter har en filosofi om at "lukten er en del av renholdet", kunne kravet kanskje vært rettet mot utstyret som brukes der det inntil nå har vært naturlig å bruke "sprayflasker". Det er fullt mulig å unngå forstøvning av bruksløsning ved bruk av korrekte dyser/sprayanordninger.

Utfordringen er størst i forbindelse med rengjøring av sanitæranlegg der det kan være vanskelig og tidkrevende å påføre bruksløsning uten å spraye. Utforming av lokk og sete på et toalett, skaper særlige utfordringer. Parfyme og konserveringsmidler er ikke ønskelig, men det er enda mindre ønskelig med sprayflasker som i seg selv utgjør en helse- og miljøfare.

Inspira och Västmanland städ och flytt

Vid kundkrav måste vi kunna erbjuda det. Det finns idag inga bevis för att dessa dofter är skadliga däremot kan de inte bevisa att de är oskadliga.

ISS Sverige

Det bör framgå att med spray avses inte stråle.

I tillegg till kravet angående spray bör det framgå att det er tillåtet med spray i samband med spraypolering av golv da själva sprayfunksjonen er inbygd i poleringsmaskinen. Alternativt att spray er tillåtet vid golvvård.

Miljøstyrelsen

Styrelsen mener, at allergene parfume- og konserveringsmidler helt bør udelades fra produkter anvendt til Svanemærkede rengøringstjenester. Kontaktallergi – både for parfumestoffer og konserveringsmidler - er et stort problem som koster på livskvalitet, sygefravær osv osv. Der er ikke nogen grund til, at arbejdstagere skal udsættes for disse stoffer.

I den forbindelse foreslår Miljøstyrelsen, at et svanemærket rengøringsfirma som led i sit markedsføringsmateriale SKAL tilbyde offentlige såvel som private arbejdspladser muligheden for parfumefri rengøring.

Der bør tillige gives point, såfremt rengøringstjenesten er 100 % parfumefri.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning takker for konstruktive kommentarer. Kravet tydeliggjøres. Spruteflasker eller tilsvarende utstyr med dyser som ikke danner spray-sky tillates. Sprayflasker/-produkter (med parfyme og/eller konserveringsmidler) som eksponerer brukeren for spray-sky, tillates ikke.

4.3.3 Krav til transport / Transport requirements

O11 Andelen av EURO 5b biler (V) / The proportion of EURO 5b vehicles (W)

AB Solutions

Dette kravet vil være vanskelig å oppnå ved starttidspunktet for de nye kriteriene enn ved slutten av gyldighetstiden. Euro 5 biler gjelder biler fra 2012. Det vil si at ved starttidspunktet for kriteriedokumentet kan ingen selskaper ha biler i bilparken som er eldre enn 4,5 år og innen høst 2017 når kriteriene må være oppfylt for å beholde Svanemerke lisensen kan bilparken ikke være eldre enn 5,5 år.

Det vil være en vesentlig kostnad for flere av selskapene å oppgradere bilparken sin så hyppig at man aldri har biler eldre enn 5 år. Det vil historisk være «flaks» eller «uflaks» om man valgte større oppgradering av bilparken til feil år. Alternativt oppsett på kravet kan være å ha en lavere prosentandel som skal oppfyllet kravet om Euro 5. Evt en «trappetrinnsmodell» ut fra kalender år etter at kriteriedokumentet godkjennes. Type 50 % innen 2018, 70 % innen 2019, 95 % innen 2020.

Elite

Det er reist spørsmål om det uten videre er mulig å anskaffe praktiske tjenestebiler innenfor kravet. Bør kravet tilpasses til å omhandle "den til enhver tid høyeste mulig norm"?

Inspira och Västmanland städ och flytt

Detta åstramade krav blir ett alldeles för stort hopp från hur kriterierna ser ut idag. Kriterierna skulle bli en oproportionerligt stor kostnad att byta bilar för att uppnå detta krav och dessutom är det ur ett livscykel perspektiv heller inte försvarbart för att uppfylla ett krav.

ISS Norge

Hva står for i EURO 5b? EURO V trådte i kraft ved førstegangsregistrering på personbiler og varebiler med referansevekt mindre eller likt 1305 kg fra 1. januar 2011. For varebiler med referansevekt over 1305kg og for lette lastbiler trer kravet i kraft 1. januar 2012.

Minimum 95% av EURO V er veldig høyt pr. dags dato. Vi har leasing over 6 år på våre biler. Det spørres derfor når nye kriterier skal gjelde fra om vi kan nå dette. Det er også tidkrevende for leasingselskap å gi oss rapport pr. bil på euronorm da de må sende chassisnummer til produsent for å få korrekt euronorm. Førstegangsregistrering gir en indikasjon men kan være feil hvis bil har stått på lager en stund før den blir solgt.

Norrlands miljövård

Vi har pratet lite internt angående bilarna och vi ser det som ett stort problem om kriterierna för bilar ska ändras från att man kan ha bilar från 2006 till att bensinbilar 2009 och diesel bilar från 2011. Detta skulle innebära att vi skulle behöva byta ut stora delar av vår bilpark och den kostnaden skulle vara oproportionerligt stor.

Samhall

Krav: 95 % av bilarna ska var Euro 5b

- sep 2009 för bensin
- sep 2011 för diesel

Samhall bedömer att 90 % är rimligt att uppnå från 2017-11. Under 2018-2019 kan 95 % uppnås.

Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen er indforstået med kravet om 95 % Euro 5b biler, men gør også opmærksom på, at ny biler fremover skal leve op til Euro 6b. Det bør derfor som et standardkrav til indkøb af biler indføres at de skal leve op til Euro 6b eller være en el-bil.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning är enig om att det föreslagna kravet är för skarpt. Att tvinga städföretag att byta ut stora delar av sin fordonspark står inte i proportion till miljönyttan. Det kan handla om höga kostnader, problem med fleråriga leasing-avtal osv. Kravet har därför ändrats enligt följande: Nyinnkjöpte og nyleasede kjøretøyer skal tilfredsstillte seneste gjeldende Euronorm (Euroklass) på innkjøpstidspunktet. Dette gjelder fra og med det er søkt om Svanemerkelisen.

O12 Maksimalt forbruk av drivstoff til transport (V) / Maximum consumption of fuel for transport (W)

AB Solutions

Det kan godt presiseres at EL biler ikke medregnes på dette punktet.

Elite

Planleggere - Det legges ulik betydning i ordet "planlegger"! El-biler - Dersom virksomheten bruker slike biler i sin produksjon, må kilometerne fra disse kunne tas med i miljøregnskapet.

ISS Norge

Hvis man skal inkludere vindusvask er man tvunget til å benytte alternativ A. Det er ikke åpnet for en kombinasjon og det vil også være problematisk i forhold til poenggivning. Nok et argument for at Vindusvask bør ha et eget kriteriedokument. Man bør kunne få poeng for bruk av EL- biler. Hvis man benytter A (noe man må hvis vindusvask skal inkluderes) vil ikke antall EL-biler ha noe å si.

Kjøretøyer som brukes av arbeidsledere, driftsledere, rengjøringsassistenter, planleggere, inspektører m.v er omfattet av kravet. Dette bør ikke inkluderes, da det er utrolig vanskelig å skille ut det som relaterer seg til kunder/kvm i beregningen. Ledere og planleggere er f.eks. med i mange møter og befaringer hos nye potensielle kunder som aldri blir en realitet. De benytter også bilene privat(fimabiler). Denne type biler blir ikke hos oss benyttet i direkte tilknytning til rengjøringen.

Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen har ikke viden om aktuelt og reelt brændstofforbrug pr. 100 km eller pr. rengjort m2.

Miljøstyrelsen er uforstående overfor, at el-biler ikke indgår i beregningen af O11 eller O12. På den måde belønnes indkøb af el-biler ikke. I stedet vil el-biler bare være en udgift som den svanemærkede rengøringstjeneste ikke får fordel af.

Miljøstyrelsen foreslår at el-biler kan indgå i beregningerne af O11 og O12, og i eksemplet med O12 anvendes en passende favorabel omregningsfaktor.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentarerna. Kravet är förtydligat med avseende på el-bilar. El-bilar ingår nu i beräkningen av O12 med följande omräkningsfaktor: antal kWh el x 0,2. El-bilar kommer på så vis att bidra positivt till

beräkningen i alternativ A. Vidare är kravet förtydligt med avseende på privata bilar.

ISS Sverige

Här måste man kunna välja olika beräkningsmetoder inom samma företag för städtjänsten respektive fönsterputsstjänsten. Poängberäkningen är inte anpassad för detta.

Som alternativ kan O12 utgå som krav för fönsterputs om omsättningen för fönsterputs utgör 5% eller mindre av verksamheten. Arbetsinsatsen för att ta fram data för fönsterputs och särskilja den åt från städtjänsten skapar ytterligare merarbete som ger en väldigt liten effekt.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaren. Vi ser två alternativ till företag som ansöker om Svanenlicens för både vanlig rengöring och fönsterputs.

- 1. Alternativ A används för både den vanliga rengöringen och fönsterputs. Det innebär att förbrukning och sträcka från körning i samband med fönsterputs medtas i beräkningen av P3, trots att fönsterputs inte ingår i poängberäkningen. Detta är inte "100 % fagligt perfekt" men vi antar att den vanliga rengöringen och fönsterputs använder ungefär lika många liter per km och att det därför inte påverkar poängen.*
- 2. Alternativ A används för transporter i samband med fönsterputs och alternativ B till den vanliga rengöringen. Detta kräver att de två tjänsterna kan redovisas separat. I detta fall omfattas beräkningen i P4 endast av den vanliga rengöringen.*

P3 Drivstofforbruk* til transport / Fuel consumption* for transport

Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen forslår at laveste sats for brændstofforbrug i P3 og P4 fjernes, og at skalaen rykkes en gang ned, og at 5 P kun gives i tilfælde af, at rengøringstjenesten har fx 25 % el-biler i sin virksomhed.

4 point gives også hvis virksomheden har 20 % el-biler (eller 0,15 ml/m² eller 5,0 l/100 km)

3 point gives også hvis virksomheden har 15 % el-biler (eller 0,15-0,29 ml/m² eller 5,0-5,9 l/100 km)

2 point gives også hvis virksomheden har 10 % el-biler (eller 0,30-0,44 ml/m² eller 6,0-6,9 l/100 km)

1 point gives også hvis virksomheden har 5 % el-biler (eller 0,45-0,59 ml/m² eller 7,0-7,9 l/100 km)

Procentsatserne skal muligvis justeres.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. El-bilar premieras istället genom att de bidrar positivt till beräkningen i alternativ A.

P4 Drivstoffutnyttelse* / Fuel economy*

4.3.4 Krav til avfall/ Waste requirement

P5 Poser / Bags

Hreint ehf

No emphasis on use of maize bags.

Waste classification in the older version. Not important and skipped in the new version?

Nordic Ecolabelling comment

It has been too complicated to go into this now, when production of corn bags also could involve the use of genetically modified corn and incorporation of fossil material. Furthermore there still seems to be challenges with the quality of these bags. We have therefore chosen to focus on reduced consumption rather than favoring of materials in this revision.

ISS Norge

Høye krav. Vi ser at redusert my på poser gjør at man ofte isteden må benytte 2 poser.

Avfallshåndtering bør være med. Man bør kanskje være klarere på hvilke fraksjoner Ecolabel ønsker at man skal sortere i. Hvis det ikke er med forsvinner fokuset på dette.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. Vi ser det symboliska värdet av kravet och är eniga i att det kan bidra till miljöfokus. Nordisk Miljömärkning strävar dock mot ”enkla kriterier med färre krav”. Som en del i den strävan ställer vi endast krav till de områden som har hög RPS (relevans, potential och styrbarhet). Baserat på erfarenheter vid kontrollbesök har kravet till intern avfallshantering låg RPS. Kravet är därför borttaget i denna kriteriegeneration.

ISS Sverige

Den fyrgradiga skalan bör komprimeras och konverteras till en femgradig skala. I befintliga kriterier är det väldigt stora steg i skalan och trots många förbättringar och fokuserat arbetet är det svårt att gå från en poängnivå till den närmast högre nivån.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Vi er enige i forslaget, og deler nå inn poser i fem poen-fraksjoner, slik det også gjøres i poengkrav for drivstofforbruk.

4.3.5 Bruk av miljømerkede produkter og tjenester / Use of ecolabelled products and services

P6 Innkjøp av miljømerkede produkter og tjenester (maksimalt 7 poeng kan oppnås i dette krav) / Purchase of ecolabelled products and services (maximum 7 points can be achieved for this requirement)

Poäng för Svanenmärkt tvätteritjänst

AB Solutions

Vaskeritjeneste: Det fremkommer som urimelig at det skal tildeles 4 poeng for vaskeritjenester. Hva med de selskapene som vasker selv? Eller de selskapene som er sprett geografisk og ikke har tilgang på svanemerket vaskeritjenester i alle områdene? Foreslår i alle fall at det endres til en trappe trinn modell hvor 50 % gir 1 poeng, 70 % gir 2 poeng og heller at 100 % gir 3 poeng.

ISS Norge

For landsdekkende renholdstjenester er det tilnærmet umulig å oppnå 100% bruk av miljømerkede vaskerier, da alle vaskerikjedene har noen vaskerier som ikke vil klare svanekravene uansett. ISS og vaskeriene vil ikke bruke tid og ressurser på å få svanemerket flere vaskerier når totalkravet er uoppnåelig. Her burde man hatt en rangering (flere steg), f.eks. 50% 2 poeng, 75% 3 poeng og 100% 4 poeng. Man burde også få muligheten for å få poeng for bruk av **miljømerkede underleverandører**. Det bør være i Ecolabel sin interesse at de større renholdsbedriftene pusher underleverandørene til å svanemerke seg. Her bør det også være en rangering. Mer aktuelt enn f.eks. bilvask.

ISS Sverige

Det är oproportionerligt hög andel poäng för extern tvätteritjänst. För företag med rikstäckande verksamhet är detta ett poängområde som i princip utgår helt då det inte går att finna miljömärkta tvätterier i hela landet.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för ovanstående remissvar. Poängen som kan uppnås vid extern tvätteritjänst som är Svanenmärkt har sänkts från 4 poäng till 3 poäng. Vidare har poängskalan differentierats enligt följande: Minimum 50 % 1 p, minimum 75 % 2 p och 100 % 3 p. Anledningen till att inköp av Svanenmärkt tvätteritjänst är viktat så högt är att tvätt av moppar utgör en stor del av miljöbelastningen för städtjänsters kemikalieförbrukning.

Poäng för Svanenmärkta fordonstvättar

AB Solutions

Bilvaskene: Hvorfor er denne tildelt 2 poeng i det nye forslaget? I Norge har vi pt ingen vaskehaller som er Svanemerket, og avtaler om vask og drivstoff er ofte tegnet som langsiktige avtaler og ikke noe man kan endre på kort sikt.

ISS Norge

Minst 70% av kluter og/eller mopper som anvendes hos kunden er miljømerket.

Høyt med 2 poeng på bilvask i svanemerket bilvaskehall når det ikke er mulighet for det i Norge.

Man bør også vurdere om klimaregnskap skal gi poeng.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för ovanstående kommentarer. Hva som tilbys av ulike produkter og tjenester kan variere en del i de nordiske land. Vi har erfaring med at poengkrav kan føre til økt etterspørsel, og dermed forhåpentligvis også økt tilbud.

Övriga miljömärkta produkter och tjänster

AB Solutions

Minimum 50 % miljømerkede produkter og tjenester innenfor andre produktgrupper: Her bør det spesifiseres eksempler på hva Svanemerket godtar som alternative produktgrupper.

ISS Norge

Når det gjelder Minimum 50% miljømerkede produkter og tjenester innenfor andre produktgrupper, bør dette spesifiseres bedre. Hva er en produktgruppe? F.eks. batterier – inkluderer dette små forbruksbatterier, maskinbatterier og bilbatterier eller er dette 3 grupper? Her mener jeg at Ecolabel med fordel kunne velge ut hvilke grupper man ønsker å ha fokus på i kriteriedokumentets levetid, så kan man velge nye ved neste korsvei. F.eks. 0,5 poeng pr. gruppe. Lav andel av Latex hansker kunne vært en av disse.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaren. Med miljömärkta produkter och tjänster inom andra produktgrupper menas övriga produkter och tjänster för vilka det finns kriterier hos Svanen, EU Ecolabel eller Bra Miljöval. Det kan exempelvis vara Svanenmärkta kaffetjänster, engångsbatterier och trycksaker. I remissförslaget kunde 2 poäng tas i denna kategori. Detta är ändrat till 1 poäng då vi är medvetna om att "insatsen"/miljönyttan kan variera mycket beroende på vilken produktgrupp man väljer.

AB Solutions

Arbeidstøy: Kostnaden for de ulike delene av arbeidstøyet varierer. Dersom da f. eks trøyer er miljømerket, men bukser er ikke, så vil man ikke oppfylle kravet pga pris på plaggene. Kravet kan kanskje omformuleres til å ha valg mellom antall eller kroner i beregningen, eller aller helst at minst 1 av de sentrale delene av uniformen er miljømerket.

Övriga kommentarer

Elite

"Gjelder når rengjøringsbedriften har ansvar for håndtering av tøyhåndduksruller hos kunden". Hva menes med tøyhåndduksruller? Hva betyr håndtering?

"Minst 50% av det innkjøpte arbeidstøy til personalet (som rengjør) er miljømerket".

Er det tilstrekkelig at metervaren er miljømerket? Må selve produksjonen være miljømerket? Hva betyr merkingen av arbeidstøy egentlig?

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. Tyghandduksrullar är ett textilbaserat alternativ till pappershanddukar. Det är en service som ryms inom kriterierna för textilservice. Med arbetskläder menas de anställdas kläder – inte enbart tyget. Med miljömärkta arbetskläder menas produkter som är märkta med Svanen, EU Ecolabel, Bra Miljöval eller GOTS. Det är alla miljömärkningar som ställer krav utifrån ett livscykelperspektiv. Produktionen omfattas därmed av kraven.

ISS Sverige

Det behöver förtydligas vad som menas med t.ex. 70% av dukar/moppar, 90% tvål ska vara miljömärkta – andel, antal, kg, liter etc.

Se även kommentar angående poängskalan.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för remissvaret. Kravet är förtydligat med att relevant enhet för att beskriva inköpsvolymen får användas. Det kan vara kostnad, antal, liter, kg.

4.3.6 Poengsammenstilling / Calculation of points

O13 Poengsammenstilling / Calculation of points

ISS Sverige

Det är en skev fördelning mellan poäng som ges för själva tjänstens utförande respektive för de tjänster och övriga miljömärkta produkter där man också kan samla poäng. Andelen poäng har ökat betydligt för den senare gruppen – en ökning från 11% i befintligt kriteriedokument mot 28% i de föreslagna kriterierna.

Att så många poäng ligger på områden där den enskilde medarbetaren inte har möjlighet att påverka gör att de finns en risk att engagemang för förbättring och för att få fler poäng inte blir lika stort. Även stolthet för utförande av en svanemärkt tjänst kan reduceras när fokus flyttar från utförande av tjänsten till inköp av övriga tjänster/produkter.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för en viktig synpunkt. Poängen som kan uppnås vid bruk av miljömärkta produkter och tjänster har sänkts till 6 poäng istället för 7 poäng. Vidare har poängen för påsar höjts från 4 poäng till 5 poäng. Det innebär att andelen poäng som kan plockas vid bruk av miljömärkta produkter och tjänster är 25 % istället för 28 % som i remissförslaget.

4.3.7 Kvalitet / Quality

014 System for oppfølging av rengjøringskvalitet (V) / System to follow up on cleaning quality (W)

015 Skriftlige arbeidsinstruksjoner (V) / Written work instructions (W)

Alliance+ Danmark och Norge

Er det riktig forstået under bullet-point 3, at både frekvens og kvalitetsniveau som beskrevet i INSTA 800 kan benyttes i instruksjonen? Det giver jo selvfølgelig ikke mening at skulle oplyse en rengøringsfrekvens, når der udføres rengøring efter INSTA 800 – dette bør måske være tydeligere.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Med hensyn til angivelse av frekvens kan man enten angi spesifikt hvor ofte en oppgave skal utføres – eller angi at det skal vaskes så ofte som nødvendig, slik at avtalt kvalitet er oppnådd.

4.3.8 Etikk/arbeidsmiljø og miljø/kvalitetsledelse / Ethics/working environment and environmental/quality management

016 Myndighetskrav (V) / Regulatory requirements (W)

017 Ethiske krav (V) / Ethical requirements (W)

Alliance+ Danmark och Norge

I Danmark er kravet om navneskilte er en utfordring for os, da vi oplever at de løse navneskilte forsvinder eller bliver ødelagt (typisk i vask). Vi har desuden en del pladser, hvor vi ikke må have ID-kort med snor, der rulles ud/ind, af sikkerhedsmæssige årsager. Vi opfordre til det bliver tilstrækkelig identifikation, at medarbejderen er iført arbejdstøj med tydeligt firma-logo.

I Norge er det et krav fra myndighetene (Arbeidstilsynet), at alle skal benytte ID-kort (HMS-kort) for renholdere <http://www.arbeidstilsynet.no/fakta.html?tid=232916>

Nordisk Miljömärknings kommentar

I og med man i Norge er pålagt å bære navneskilt, bør det være mulig for å gjennomføre for alle. Hensikten er blant annet å sikre at man ikke bruker illegal arbeidskraft – og at kunden har et navn å forholde seg til om man ønsker å gi tilbakemeldinger.

ISS Sverige

Alme gas auktorisation bör anges vara tillräckligt bevis för att uppfylla kravet. Det underlättar det administrativa arbetet dessutom.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Då Svanens etiska krav är samma som Almegas auktorisation är detta godkänt som dokumentation.

Total-partner

Siden renholds bedriftene i dag må godkjennes årlig av arbeids tilsynet så bør dette punktet bortfall og heller evt. stå som er forslag. Punktet er ivaretatt i forbindelse med den årlige kontrollen fra arbeidstilsynet. Dette er en unødvendig kostnad for renholds bedriftene i forbindelse med Miljømerket Svanen.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Kriterierna är nordiska och detta ser olika ut i de olika länderna. Vidare ser vi gång på gång att lagstiftning inte alltid innebär att detta följs. Nordisk Miljömärkning väljer därför att behålla de etiska kraven.

O18 Opplæring av personale (V) / Training of personnel (W)

O19 Kvalitetskrav (V) / Quality requirements (W)

O20 Underleverandører og vikarbyråer som ikke er svanemerket, etiske krav (V) / Subsuppliers and temp agencies that are not Nordic Ecolabelled, ethical requirements (W)

AB Solutions

Mindre selskaper er gjerne ikke organiserte. Det fremkommer som urimelig at underleverandørene må være organiserte for å kunne tilby tjenester til et svanemerket rengjøringssselskap. I Norge har vi godkjenningsordningen og en allmengjort trariffavtale. Det kan evt stå at de må ha en overenskomst eller være godkjent renholdsbedrift fra Arbeidstilsynet.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentaren. Kravet till underleverantörer är ändrat på så vis att det skiljer mellan de två olika typerna av underleverantörer; dels de som levererar hela tjänsten (arbetskraft, kemikalier osv.), dels de som endast erbjuder arbetskraft. För underleverantörer som endast erbjuder arbetskraft ställs inte längre krav enligt er kommentar.

O21 Underleverandører og vikarbyråer som ikke er svanemerket, krav til kjemikalier (V) / Subsuppliers and temp agencies that are not Nordic Ecolabelled, requirements of chemicals (W)

ISS Norge

Vikarbyråer bør ikke tas med. Hvis vikarbyrået fungerer som en underleverandør vil dette fanges opp av definisjonen av underleverandør.

Nordisk Miljömärknings kommentar

Nordisk Miljömärkning tackar för kommentarer. Kravet är ändrat enligt ert förslag.

O22 Periodisk oppfølging (V) / Periodical follow-up (W)

O23 Dokumentasjon av Svanens krav (V) / Documentation of Nordic Ecolabelling requirements (W)

4.3.9 Bilagorna

Då bilagorna inte var färdigställda till remissen har dessa inte kunnat kommenteras.

5 Diskussion och slutsatser

För majoriteten av de krav som har kommenterats av flera intressenter har kommentarerna varit likartade. I några enstaka fall har remisskommentarerna varit motstridiga, exempelvis gällande inkludering av fönsterputs i produktgruppsdefinitionen. Sammantaget visar inte remisskommentarerna på några starka nationella skillnader. Gällande krav på andelen icke Svanenmärkta underleverantörer urskiljer sig de danska remissvaren genom att vara fler till antalet samt skrivna med större eftertryck. Innehållet stöttas dock av svaren från de övriga länderna.

De utförliga remisskommentarer som Nordisk Miljömärkning har mottagit från licensinnehavare i samtliga nordiska länder visar på det stora engagemang som finns för att fortsätta använda märkningen. Nordisk Miljömärkning vill rikta ett stort tack till samtliga som har bidragit med synpunkter och kommentarer. Det har varit en värdefull process för att säkerställa en god kvalitet och balans på de slutliga kriterierna.

Remissvaren och den efterföljande processen har gett upphov till följande ändringar av remissförslaget:

- Produktgruppsdefinitionen är förtydligad med att fönsterputs avser rengöring av fasadglas.
- Produktgruppsdefinitionen är förtydligad med avseende på vilka övriga tjänster som en Svanenmärkt städtjänster får lov att utföra.
- Specialrengöring definieras i produktgruppsdefinitionen.
- Kravet till underleverantörer skiljer mellan de två olika typerna av underleverantörer; dels de som levererar hela tjänsten (arbetskraft, kemikalier osv.), dels de som endast erbjuder arbetskraft.
- Definitionen av underleverantörer är förtydligad i krav O1. Vidare har ordet ”vikarbyråer” tagits bort från krav O1, O20 och O21. Om en ”vikarbyrå” används som en underleverantör omfattas den av kravet.

- Krav O3 och O5 är omarbetade för att undvika att samma dokumentation ska sändas in dubbelt. Det är förtydligat att det ena kravet avser materialstandarden, det andra kemikalieförbrukningen.
- Kemikalieförbrukningens övre gräns är höjd från 300 mikroliter/m² till 400 mikroliter/m². Poängnivåerna i tillhörande poängkrav är anpassade efter det nya övre gränsvärdet.
- Kravet om andelen miljömärkta kemikalier är ändrat enligt följande:
 1. Andelen miljömärkta kemikalier är sänkt till 80 %.
 2. Undantaget som sa att 25 mikroliter icke miljömärkta kemikalier per m² kan räknas bort är borttaget. Istället är verksamheter som förbrukar mindre än 25 mikroliter kemikalier/m² rengjord yta undantagna från kravet (samt tillhörande poängkrav).
 3. Golvvårdsmedel (grunnpolish, gulvpolish og gulvvoks) undantas kravet.
- Andelen miljömärkta kemikalier för fönsterputs är höjd från 60 till 80 %.
- Den nya definitionen för ingående ämne som beslutats gälla generellt för Nordisk Miljömärkning är införd.
- I kravet om faroklassificeringar för kemiska produkter är följande tillägg i undantaget för H317 och H334 tillagt: ”Unntatt er produkter som blir klassifisert Resp. Sens. 1 H334 og/eller Skin Sens. 1 H317 / Xn med R42 og/eller R43 på grunn av enzyminnholdet. Det forutsettes dog at enzymene er innkapslet eller er i en slurry.”
- I kravet om faroklassificeringar för kemiska produkter är koden ”EUH 208” bifogad.
- Kravet på parfym och konserveringsmedel i produkter vid bruk av sprayflaskor är tydliggjord enligt följande: Sprayflaskor/-produkter (med parfym och/eller konserveringsmedel) *för manuellt bruk* tillåts inte.
- El-bilar är inkluderade i beräkningen av maximal förbrukning av drivmedel till transport med omräkningsfaktorn: antal kWh el x 0,2.
- Transportkravet är ändrat till att nyinköpta och nyleasade fordon ska tillfredsställa senaste gällande euronorm (euroklass) vid inköpstillfället.
- Poängkravet för påsar är uppdelat i fem poängintervall mot tidigare fyra.
- Kravet på inköp av miljömärkta produkter och tjänster är förtydligat med att relevant enhet för att beskriva inköpsvolymen får användas. Det kan vara kostnad, antal, liter, kg.

- Inköp av Svanenmärkt tvätteritjänst ger 3 poäng mot tidigare 4 poäng. Vidare är poängskalan differentierad enligt följande: Minimum 50 % 1 p, minimum 75 % 2 p och 100 % 3 p.
- Inköp av miljömärkta produkter och tjänster inom andra produktgrupper ger 1 poäng mot tidigare 2 poäng.
- Remissförslagets krav O19 Kvalitet samt O23 Periodisk oppfølging är omarbetade och flyttade till kvalitetskapitlet.
- Övriga redaktionella och strukturella förbättringar är gjorda.